

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi erityisopetusta ja oppilaalle annettavaa muuta tukea koskevia perusopetuslain säännöksiä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaan oikeutta suunnitelmalliseen varhaiseen ja ennalta ehkäisevään oppimiseen ja kasvun tehostettuun tukeen. Oppilaille, jotka tarvitsevat pidempikestoista ja laajempaa tukea tehdään päätös erityisestä tuesta samoilla perusteilla kuin nykyisin. Erityisen tuen päätöksessä tulisi määrätä nykyistä täsmällisemmin oppilaan opetuksen järjestämisestä ja hänen tarvitsemistaan tukipalveluista. Esityksessä ehdotetut perusopetuslain ja opetussuunnitelman muutokset on tarkoitettu tulemaan kunnissa ja kouluissa voimaan syyslukukauden alussa 2010.

Henkilötietojen käsittelyä, salassapitoa ja luovuttamista koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että perusopetuslaissa säädettäisiin oppilaan asioiden käsittelystä ja salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta moniammatillisessa oppilashuoltotyössä, opetuksen järjestäjän tietojensaantioikeudesta sekä opetuksen järjestäjän velvollisuudesta antaa tietoja tietyissä tilanteissa. Nämä muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan syyslukukauden 2009 alussa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

SISÄLLYS

YLEISPERUSTELUT

NYKYTILA

Johdanto

Lainsäädäntö ja käytäntö

Nykytilan arviointi

ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET

ESITYKSEN VAIKUTUKSET

Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Yhteiskunnalliset vaikutukset

ASIAN VALMISTELU

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

LAKIEHDOTUS

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Erityisopetuksen oppilaiden määrän kasvu on perusopetuksessa jatkunut yli kymmenen vuoden ajan. Vuonna 2007 erityisopetuksen oppilaista keskimäärin yli puolet sai opetusta kokonaan tai osittain yleisopetuksen ryhmissä. Osa oppilaista sai opetusta peruskoulujen erityisryhmissä ja erityiskouluissa. Maakunnittaiset erot tässä suhteessa ovat huomattavia. Erityisopetuksen kehittämisen ohjausryhmä, jonka opetusministeriö asetti 14 päivänä kesäkuuta 2006, laati tehtävänsä mukaisesti ehdotukset esi- ja perusopetuksen pitkän tähtäimen kehittämisstrategiaksi. Erityisopetuksen strategiassa (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 47:2007)

ohjausryhmä on ehdottanut nykykäytäntöjä muutettavaksi siten, että painopistettä siirrettäisiin aiempaa selkeämmin varhaiseen tukeen ja ennalta ehkäisevään toimintaan. Ohjausryhmä on ehdottanut myös muun muassa erityisopetuspäätösten sisällön vahvistamista.

Tarve selkeyttää oppilashuoltoa ja henkilötietojen salassapitoa koskevien asioita on noussut esille useassa eri yhteydessä. Oppilashuoltoon liittyvän lainsäädännön uudistamistyöryhmä (Sosiaali- ja terveysministeriö selvityksiä 33:2006) on muistiossaan ehdottanut useiden tietojen saantiin ja luovuttamiseen sekä henkilötietojen käsittelyyn liittyvien menettelyjen selkeyttämistä.

2. Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Erityisen tuen ja erityisopetuksen järjestäminen

Esi- ja perusopetuksen järjestämisestä erityisopetuksena säädetään perusopetuslaissa (628/1998). Kuten muunkin esi- ja perusopetuksen, myös erityisopetuksen lakisääteinen järjestämisvelvollisuus on oppilaan asuinkunnalla. Yksityisellä opetuksen järjestäjällä tai valtion koululla on velvollisuus perusopetuslain 17 §:n 2 momentissa tarkoitetun erityisopetuksen järjestämiseen vain, jos sen järjestämisluvassa on niin määrätty. Osa-aikaisen erityisopetuksen järjestämisvelvollisuus on kaikilla opetuksen järjestäjillä.

Perusopetuslain 3 §:ssä säädetty velvollisuus järjestää esi- ja perusopetus oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä edistäen on pohjana kaikelle opetuksen sekä siihen liittyvien järjestelyiden ja tukitoimenpiteiden suunnittelulle ja toteuttamiselle. Säännöstä tulee soveltaa sekä yleis- että erityisopetuksessa. Tukiopetuksesta, erityisopetuksesta ja mahdollisuuksista poiketa opetusta koskevista säännöksistä yksittäistapauksittain säädetään tarkemmin perusopetuslaissa niitä koskevissa säännöksissä.

Tukiopetusta tulee perusopetuslain 16 §:n nojalla järjestää opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneelle tai muutoin erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle. Tukiopetuksen määrästä ei ole säädetty, vaan se perustuu oppilaan tarpeeseen. Tukiopetuksen lisäksi käytettävissä on myös muita opetusjärjestelyjä, esimerkiksi opetuksen eriyttäminen.

Erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus avustaja- ja muihin tukipalveluihin perusopetuslain 31 §:n nojalla. Avustaja- ja muiden tukipalvelujen järjestämisen tarve ja tapa tulee arvioida tapauskohtaisesti ottaen huomioon oppilaan tuen tarve ja opetuksen järjestäminen hänen edellytystensä mukaisesti. Avustajapalvelujen tarpeen arvioinnissa opetuksen järjestäjät voivat tarvittaessa pyytää asiantuntijalausunnon esimerkiksi lääkäriltä. Oppilaan huoltaja voi hakea avustajapalvelua itse ja tällöin hän voi liittää hankkimansa asiantuntijalausunnon hakemukseensa. Päätöksen palvelun myöntämisestä tekee opetuksen järjestäjä.

Jos oppilaalla on lieviä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksia, hänen opetuksensa järjestetään perusopetuslain 17 §:n 1 momentin nojalla muun opetuksen ohessa annettavalla osa-aikaisena erityisopetuksena. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on puhe-, luki- tai kirjoittamishäiriöitä. Lukuvuonna 2006 - 2007 osa-aikaiseen erityisopetukseen osallistui 22 prosenttia perusopetuksen oppilaista, eli 128 600 peruskoululaista. Määrä lisääntyi vähän edellisvuoteen verrattuna. Osa-aikaisessa erityisopetuksessa kasvoi eniten matematiikan oppimisessa tukea tarvitsevien määrä.

Jos oppilaan opetusta ei vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästyksen tai tunne-elämän häiriön taikka muun niihin verrattavan syyn vuoksi voida järjestää muuten, tulee hänet perusopetuslain 17 §:n 2 momentin nojalla ottaa tai siirtää erityisopetukseen. Tällöin on kyse siitä, että oppilas tarvitsee tukiovetusta ja osa-aikaista erityisopetusta vaativampia erityistoimenpiteitä. Erityisopetukseen ottamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa oppilaalle tehdään erityisopetus päätös jo silloin, kun hänet otetaan esi- tai perusopetuksen oppilaaksi. Erityisopetukseen siirtämisestä on kyse silloin, kun oppilaalle tehdään erityisopetus päätös koulunkäynnin aloittamisen jälkeen. Lähtökohtana on, että myös erityistä tukea tarvitsevan opetus järjestetään yleisopetuksessa, ja erityisopetuksen otto- tai siirtopäätös tehdään vasta, jos oppilasta ei voida tukea riittävästi yleisopetuksessa. Syksyllä 2007 peruskoululaisista 46 100 oppilasta eli kahdeksan prosenttia oli otettu tai siirretty erityisopetukseen. Vaikka peruskoululaisten määrä väheni, erityisopetuksen otettujen tai siirrettyjen määrä kasvoi edellisvuodesta n. 1 400 oppilaalla.

Perusopetuslain 17 §:n 2 momentin mukaan opetuksen järjestämisen lähtökohta on erityisopetuksen järjestäminen yleisopetuksessa aina, kun se on mahdollista. Erityisiä tukitoimia tarvitsevan oppilaan opetuksen järjestäminen arvioidaan kussakin yksittäistapauksessa erikseen. Oppilaan oppimista vaikeuttavista tekijöistä riippuen oppilasta tuetaan yleisopetuksessa käytettävissä olevin tukimuodoin, esimerkiksi tukiovetuksella, psykososiaalisella tai avustajan antamalla tuella. Kaikki perusopetuslaissa tarkoitetut tukimuodot on säädetty oppilaan oikeudeksi ja niihin ovat oikeutettuja sekä yleisopetuksessa että erityisopetuksessa olevat oppilaat aina, kun laissa mainitut edellytykset niiden järjestämiselle täyttyvät. Jos integraatio ei ole mahdollinen, oppilaan opetus järjestetään erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. Erityisluokan ja erityiskoulun perustaminen on opetuksen järjestäjän päätettävissä, kuten muutkin opetuspaikkoja koskevat ratkaisut.

Erityisopetus järjestetään joko yleisen tai perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Oppilas otetaan pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa. Perusopetuslain 26 a §:n nojalla pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla oppilaalla on oikeus saada esiopetusta ennen oppivelvollisuuden alkamista sekä oppivelvollisuuden alkamisvuonna.

Erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen oppilaiden opetuksessa voidaan poiketa siitä, mitä perusopetuslain 11 §:ssä on säädetty oppiaineista, eri laajuisista oppimääristä, aineiden vapaaehtoisuudesta ja valinnaisuudesta sekä oppilaan ohjauksesta valtioneuvoston tuntijakoa koskevan päätöksen ja opetussuunnitelman perusteiden nojalla.

Vuotta 2007 koskevien tietojen mukaan koko maassa erityisopetukseen otetuista tai siirretyistä oppilaista 26,4 % opetetaan kokonaan yleisopetuksen ryhmissä, 23,8 % osin yleisopetuksen ryhmissä ja 49,8 % erityisluokissa tai erityisryhmissä. Maakunnittaiset erot erityisopetuksen järjestämispaikan mukaan ovat huomattavia. Erityisopetukseen otetuista tai siirretyistä opiskeli vähiten erityisluokissa tai -ryhmissä Pohjanmaalla (28,8 %), Lapissa (30,3 %), Keski-Suomessa (32,7 %) ja Itä-Uudellamaalla (34,9 %). Vastaavasti erityisluokissa tai -ryhmissä opiskeli eniten Ahvenanmaalla (74,4 %), Kymenlaaksossa (64,6 %), Satakunnassa (62,4 %), Uudellamaalla (58,4 %), Varsinais-Suomessa (54,2 %) ja Pohjois-Karjalassa (50,9 %).

Opetusryhmien koko erityisopetuksessa

Erityisopetuksen opetusryhmien muodostamisesta säädetään perusopetusasetuksessa (852/1998). Erityisopetukseen otettujen ja siirrettyjen oppilaiden opetusryhmässä saa asetuksen 2 §:n 2 momentin pääsäännön mukaan olla enintään kymmenen oppilasta. Tämä enimmäismäärä voidaan ylittää, jos se on oppilaiden edellytysten ja opetuksessa käytettävän työskentelytavan takia

perusteltua, eikä järjestely vaaranna opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Edellytykset tulee arvioida kussakin tilanteessa erikseen.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa opetuksessa opetusryhmässä saa olla enintään kahdeksan oppilasta. Vaikeimmin kehitysvammaisista oppilaista muodostetussa opetusryhmässä saa kuitenkin olla enintään kuusi oppilasta. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan ja vaikeimmin kehitysvammaisen oppilaan opetus annetaan muussa opetusryhmässä kuin jossain edellä todetussa kymmenen, kahdeksan tai kuuden oppilaan ryhmässä, opetusryhmässä saa olla enintään 20 oppilasta.

Asetuksessa säädettyihin erityisopetuksen eri ryhmiin kuuluvien oppilaiden opetus voidaan järjestää myös siten, että opetusryhmässä on esimerkiksi kahteen eri ryhmään kuuluvia oppilaita. Tällaisten ryhmien kokoa ei ole asetuksessa säädetty. Yhtenä käytännön ratkaisuna on ollut noudattaa ryhmän oppilaiden enemmistön mukaista ryhmäkokoja koskevaa säännöstä.

Opetusministeriö on selvittänyt peruskoulun opetusryhmien kokoa yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa osana valtakunnallista opettajatiedonkeruuta. Kyselyn mukaan erityisopetuksen keskimääräinen ryhmäkoko oli vuonna 2008 peruskouluissa alle kuusi oppilasta. Suurin ryhmäkoko vaihteli 20 oppilaasta 28 oppilaaseen. Näin suuria ryhmiä voidaan pitää harvinaisina poikkeustapauksina, koska kymmenen oppilaan ja sitä pienempien opetusryhmien osuus oli luokkamuotoisessa erityisopetuksessa 96 prosenttia ja osa-aikaisessa erityisopetuksessa 89 prosenttia. Erityiskoulujen keskimääräinen ryhmäkoko oli alle seitsemän oppilasta ja suurimmat ryhmät olivat korkeintaan 12 oppilaan suuruisia.

Päätöksenteko erityisopetuksessa

Erityisopetukseen ottaminen tai siirtäminen edellyttää hallintopäätöstä. Päätöksen tekemisessä noudatetaan, mitä perusopetuslaissa ja hallintolaissa (434/2003) on säädetty. Ennen päätöksen tekemistä tulee neuvotella oppilaan huoltajan kanssa, sekä jos mahdollista, hankkia oppilaasta ja hänen oppimisedellytyksistään psykologinen tai lääketieteellinen tutkimus taikka sosiaalinen selvitys. Koska erityisopetukseen ottaminen tai siirtäminen perustuu oppilaan vammaisuuteen, sairauteen tai muuhun laissa mainittuun tekijään, erityisopetukseen ottamista tai siirtämistä koskevat päätökset perustuvat yleensä tutkimuksen tai selvityksen perusteella tehtyihin asiantuntijalausuntoihin. Nämä eivät ole opetuksen järjestäjää sitovia, mutta käytännössä päätöksiä ei yleensä tehdä vastoin asiantuntijalausunnon suositusta. Säännös tutkimuksen tai selvityksen tekemisestä ei ole ehdoton. Joissakin tilanteissa oppilaan huoltaja saattaa vastustaa erityisopetukseen ottamista tai siirtämistä sekä sitä varten tarvittavien tutkimusten tai selvitysten tekemistä.

Oppilaan huoltajalla on perusopetuslain 42 §:n 2 momentin nojalla mahdollisuus hakea muutosta vastoin huoltajan tahtoa tehtyyn erityisopetuspäätökseen.

Erityisopetukseen otetulle tai siirretylle oppilaalle on perusopetuslain 17 §:n 2 momentin mukaan tehtävä henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Se on hallintopäätös, jonka tekemisessä noudatetaan hallintolakia. Päätökseen on mahdollista hakea muutosta valittamalla lääninhallitukseen.

Suunnitelman tulee sisältää opetussuunnitelman perusteiden mukaiset tiedot sen mukaan kuin on tarpeen oppilaan opetuksen yksilöllistämiseksi. Kyseiset tiedot muodostavat oppilaan yksilöllisen oppimisprosessin kokonaissuunnitelman. Ne muodostuvat oppilaan valmiuksien, oppimista ja kehitystä tukevien opetusjärjestelyjen, toimintatapojen ja tukipalvelujen kuvauksesta

oppilashuoltopalvelut mukaanlukien. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman toteutumista tulee arvioida ja seurata säännöllisesti. Sen laatimiseen osallistuu moniammatillisessa yhteistyössä oppilaan opettajat, oppilashuollon asiantuntijoita sekä mahdollisuuksien mukaan oppilaan huoltajat.

Erityisopetukseen otto- ja siirtopäätösten toimivaltaiset viranomaiset on määritelty kuntien johto- ja toimintasäännöissä. Päätöksiä tekevät eri viranhaltijat kuten rehtorit, koulu- ja opetustoimenjohtajat, opetuspäälliköt ja vastaavat. Eräissä kunnissa tehdään osa päätöksistä määräaikaisina. Päätöksiä oppilaan siirtämisestä erityisopetuksesta yleisopetukseen tehdään kunnissa vain vähän.

Maakunnittaiset erot erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen peruskoulun oppilaiden osalta ovat huomattavia vuoden 2007 osalta. Erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen oppilaiden suhteellinen osuus on suurin Etelä-Karjalassa (9,5 %), Päijät-Hämeessä (9,3 %), Uudellamaalla (9,3 %) ja Etelä-Savossa (9,1 %) ja vastaavasti pienin Ahvenanmaalla (3,1 %), Pohjois-Pohjanmaalla (5,9 %), Pirkanmaalla (6,3 %) ja Kanta-Hämeessä (6,4 %).

Erityinen tuki ja erityisopetus opetussuunnitelman perusteissa

Perusopetuslain 14 §:n 2 momentin mukaan Opetushallitus päättää opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista. Opetushallitus antoi vuonna 2000 esiovetuksen opetussuunnitelman perusteet, joita on täydennetty vuonna 2003, ja vuonna 2004 uudet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Perusteet ovat lainsäädännön ohella osa valtakunnallista ohjausjärjestelmää, jolla julkinen valta Suomessa ohjaa ja säätelee perusopetuksen järjestämistä. Ohjausjärjestelmän keskeisenä tehtävänä on turvata koulutuksellinen yhdenvertaisuus ja riittävä yhtenäisyys eri puolilla maata.

Opetussuunnitelman perusteissa opiskelun tuki määritellään erikseen yleiseksi ja erityiseksi tueksi. Yleinen tuki käsittää kodin ja koulun välisen yhteistyön, opiskelun ohjauksen, tukiovetuksen, oppimissuunnitelman käytön, oppilashuollon ja kerhotoiminnan. Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opiskeluunsa tukea. Yleisen tuen eri muodot ehkäisevät sekä poistavat oppimisen esteitä ja vähentävät oppilaiden tarvetta erityiseen tukeen. Erityiseen tukeen kuuluvat osa-aikainen erityisopetus ja erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen opetus. Erityistä tukea tarvitsevat oppilaat, joiden kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi erityisen tuen piiriin kuuluvat oppilaat, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea sekä oppilaat, joilla on opetuksen ja oppilashuollon asiantuntijoiden tai huoltajan mukaan kehityksessään oppimiseen liittyviä riskitekijöitä.

Silloin kun opetusta ei voida oppilaan vaikean vamman tai vaikean sairauden vuoksi järjestää oppiaineittain laaditun oppimäärän mukaisesti, opetus tulee järjestää toiminta-alueittain. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Toiminta-alueet tulee jakaa opetussuunnitelmassa osa-alueiksi.

Erityisopetuksen rahoitus

Esi- ja perusopetuksen rahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisesti oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan ja perusopetusta saavien oppilaiden tulona. Perusopetuksen järjestäjäkohtaisen yksikköhinnan laskenta perustuu

perusopetuksen keskimääräisen yksikköhinnan laskentaan. Valtioneuvosto vahvistaa perusopetuksen arvonlisäverottoman keskimääräisen yksikköhinnan varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuussa. Keskimääräinen yksikköhinta perustuu keskimääräisiin valtakunnallisiin toteutuneisiin käyttökustannuksiin.

Järjestäjäkohtaisen yksikköhinnan määrää opetusministeriö. Yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä. Yksikköhintaa laskettaessa oppilasmääränä käytetään edellisen syksyn oppilasmäärää.

Vuonna 2007 perusopetuksessa oli oppilaita yhteensä 541 337. Kuntien perusopetuksen käyttökustannukset olivat 6 373 euroa oppilasta kohti. Yhdeksänvuotisen perusopetuksen piirissä oli 532 454 oppilasta ja heidän osaltaan käyttökustannus 6 167 euroa oppilasta kohti. Kunnan perusopetuksen yksikköhinnan perusosa (euroa/oppilas) saadaan kertomalla perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta luvulla 0,77. Yksikköhinnan perusosaa korotetaan muun muassa asukastiheyden, kouluverkon ja saaristoisuuden perusteella. Lisäksi kunnan perusopetuksen yksikköhinnan perusosaan tehdään keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävät oppilaskohtaiset korotukset. Perusopetuksen 7 - 9 vuosiluokkien oppilasta korotus on 30 prosenttia, ruotsinkieliseen opetukseen osallistuvista oppilasta 12 prosenttia ja vieraskielisistä oppilasta 20 prosenttia sekä erityisoppilasta siten, että vaikeimmin kehitysvammaisista oppilasta korotus on 400 prosenttia, muista vammaisista oppilasta 250 prosenttia ja erityisoppilasta 50 prosenttia.

Hallitusohjelman mukaisesti valtionosuusjärjestelmä tullaan uudistamaan vuoden 2010 alusta siten että esi- ja perusopetuksen rahoitus muuttuu oppilaskohtaisesta asukaskohtaiseksi.

2.1.2. Oppilashuollon järjestäminen

Perusopetuslain (628/1998) 31 a §:n mukaan esi- ja perusopetuksen oppilaiden oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa (77/1972) tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa (683/1983) tarkoitettu kasvatuksen tukeminen. Uusi lastensuojelulaki (417/2007) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008. Lain 9 §:ssä opetuksen järjestäjää veloitetaan aikaisempaa selkeämmin järjestämään koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut. Lastensuojelulain 8 §:n mukaan kunnan on sosiaali- ja terveydenhuolto, opetustointa sekä muita lapsille ja nuorille tarkoitettuja palveluja järjestäessään ja niitä kehittäessään huolehdittava, että näiden palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa ja saadaan selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. Kunnan on järjestettävä tarvittaessa erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa.

Oppilashuolto perustuu moniammatilliseen eri hallintokuntien ja ammattihenkilöiden yhteistyöhön ja siihen kuuluu sekä koko kouluyhteisöä että yksittäisiä oppilaita koskevia asioita. Erityisesti viimeksi mainittuun työhön liittyy yksityiselämään ja henkilökohtaisiin oloihin liittyvien asioiden käsittelyä. Moniammatillisessa yhteistyössä sovellettaviksi tulevat useat eri hallintokuntia koskevat lait.

Henkilötietojen käsittely oppilashuollossa

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on suojattu. Perustuslain esitöiden (HE 309/1993 vp) mukaan lähtökohtana on, että yksilöillä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman

viranomaisen tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Mainittu säännös sisältää lainsäädäntöä koskevan toimeksiannon, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen käsittelystä säädetään tarkemmin henkilötietolaissa (523/1999) sekä erityislainsäädännössä.

Henkilötietolaissa yleislakina säädetään viranomaisen tai muun tahon oikeudesta kerätä ja käsitellä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi tarpeellisia tietoja. Henkilötietolaissa arkaluonteisiksi säädettyjä henkilötietoja on oikeus kerätä ja tallettaa, jos kyse on laissa viranomaiselle tai muulle taholle välittömästi laissa säädetystä tehtävästä. Kunkin tahon tehtävien määrittelystä riippuu, mitä henkilötietoja ne voivat käsitellä.

Viranomaisten ja muiden tahojen tehtävät ja niihin liittyvä oikeus käsitellä henkilötietoja perustuu kutakin tahoa koskevaan erityislainsäädäntöön. Oppilashuolto perustuu perusopetuslain 31 a §:ssä säädettyyn opetuksen järjestäjän toimintaan, kansanterveyslaissa säädettyyn kouluterveydenhuoltoon ja lastensuojelulaissa säädettyyn kasvatuksen tukemiseen.

Henkilötietojen julkisuus ja salassapito oppilashuollossa

Henkilöä koskevien tietojen käsittelyssä oppilaan asemaa suojaa luottamuksellisuus, joka ilmenee lainsäädännössä salassapitovelvollisuutta koskevinä säännöksinä. Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Säännöksen mukaan lähtökohtana on viranomaisen asiakirjan julkisuus. Salassapidon peruste tulee ilmetä laista.

Salassapitovelvollisuus jakaantuu asiakirjasalaisuuteen ja vaitiolovelvollisuuteen. Salassapitovelvollisuuteen kuuluu myös tietojen hyväksikäyttökielto. Oppilashuoltotyöhön osallistuvien ammattihenkilöiden tietojen salassapitoa ja salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä sisältyy koulutusta koskevaan lainsäädäntöön, sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön sekä yleislainsäädäntöön.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999, julkisuuslaki) säädetään julkisuuden ja salassapidon yleisistä periaatteista. Salassapidon perusteista säädetään julkisuuslain 24 §:ssä ja sen 1 momentin kohdat 25, 30 ja 32 ovat merkityksellisimmät oppilashuollon kannalta. Mainitun 30 kohdan nojalla oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ovat ehdottomasti salassa pidettäviä. Oppilashuollon asiakirjoihin voi sisältyä esimerkiksi oppilaan terveydentilaa koskevia asioita, jotka ovat sinällään myös muiden säännösten perusteella salassa pidettäviä asiakirjoja. Julkisuuslakia sovelletaan myös yksityisissä kouluissa lain 4 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan julkisuuslaissa tarkoitettuna viranomaisena pidetään julkisia tehtäviä hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden käyttäessä julkista valtaa. Valtioneuvoston myöntämän järjestämisluvan saaneet yksityiset opetuksen järjestäjät hoitavat julkista tehtävää antaessaan opetusta perusopetuslain mukaisesti. Julkista valtaa opetuksen järjestäjät käyttävät muun muassa opintososiaalisia etuja myöntäessään, tutkintotodistuksia antaessaan, kurinpitorangeistuksia määrätessään ja oppilaita erityisopetukseen siirtäessään.

Perusopetuslain 40 §:n 1 momentin mukaan opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, koulun henkilöstöön kuuluvat ja opetusharjoittelua suorittavat eivät saa luvattomasti sivullisille ilmaista, mitä he ovat koulutukseen liittyviä tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää oppilaiden tai perusopetuslaissa tarkoitettun koulun henkilöstön taikka heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta.

Kouluterveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevat salassapitosäännökset ovat julkisuuslain lisäksi terveydenhuoltoa koskevassa lainsäädännössä. Terveydenhuoltoa koskeva salassapitovelvollisuuden sääntely selkiytyi julkisuuslain voimaantullessa, jolloin useat salassapitoa koskevat erityissäännökset kumottiin. Noudatettavina ovat kuitenkin edelleen potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992, potilaslaki) potilasasiakirjoja koskevat säännökset ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 16 ja 17 §:ssä olevat säännökset salassapitovelvollisuudesta. Potilaslain 13 §:n 1 momentin mukaan potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassa pidettäviä. Pykälän 2 momentissa säädetään terveydenhuollon ammattihenkilön ja terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevän henkilön velvollisuudesta pitää salassa potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot, jos potilas tai hänen laillinen edustajansa ei ole antanut siihen kirjallista suostumusta.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, sosiaalihuollon asiakaslaki) asiakirjasalaisuutta koskevassa 14 §:n 1 momentissa säädetään salassa pidettäviksi sosiaalihuollon asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta ja muusta yksityisestä henkilöstä. Pykälän 2 momentissa säädetään erikseen asiakirjasalaisuuden sisällöstä ja 15 §:ssä vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta.

Tietojen antamisesta oppilashuollossa säädetään eri laeissa. Julkisuuslain 7 luvussa säädetään viranomaisen oikeudesta antaa salassa pidettäviä tietoja. Mainitut säännökset eivät kuitenkaan velvoita salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen. Julkisuuslain 26 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan salassa pidettävän tiedon voi luovuttaa vain, jos lailla niin säädetään. Säännöksen perustelujen mukaan viranomaisen oikeus tietojen saamiseen määräytyy pääasiassa erityislainsäädännön mukaisesti. Säännöksessä edellytetään erityislain nimenomaista säännöstä oikeudesta tai velvollisuudesta antaa tai saada salassa pidettävä. Säännöksestä pitää ilmetä tiedon luovutuksen sallittavuus salassapitosäännöksistä riippumatta, samoin kuin se, mitkä salassapitoperusteet säännös syrjäyttää. Julkisuuslain 26 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään viranomaisen oikeudesta antaa tieto salassa pidettävästä asiakirjasta, jos se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa.

Opetuksessa ja oppilashuollossa salassa pidettäviä tietoja voidaan antaa perusopetuslain 40 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan säännöksessä mainitut opetuksen järjestämisestä vastaavan toimielimen jäsenet, koulun henkilöstöön kuuluvat ja opetusharjoittelua suorittavat sekä kouluterveydenhuollosta tai muusta oppilashuollosta vastaavat henkilöt saavat salassapitovelvollisuutta koskevista säännöksistä huolimatta antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville viranomaisille opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen antamisesta säädetään potilaslain 13 §:ssä tyhjentävästi. Pykälän 2 momentissa säädetään oikeudesta antaa potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja potilaan tai hänen laillisen edustajansa kirjalliseen ja nimenomaiseen suostumukseen perusteella. Pykälän 3 momentin nojalla tiedot voidaan antaa, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty. Säännöksessä säädetään myös potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen antamisesta terveydenhuollon sisällä.

Sosiaalihuollon asiakaslaissa on julkisuuslakia täydentäviä erityissäännöksiä, jotka antavat oikeuden luovuttaa salassa pidettäviä tietoja. Lähtökohtana salassa pidettävien tietojen luovuttamisessa on asiakkaan suostumus tietojen antamiseen. Jos suostumusta ei saada, sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa sosiaalihuollon asiakaslain 17 §:n 1 momentin nojalla antaa salassapitovelvollisuuden estämättä asiakirjasta tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan

hoidon, huollon tai koulutuksen järjestämiseksi tai toteuttamiseksi. Oikeudelle antaa tietoja on lisäksi säädetty kolme vaihtoehtoista lisäedellytystä. Niiden mukaan salassa pidettävä tieto voidaan luovuttaa esimerkiksi silloin, kun tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi tai asiakkaan välttämättömien etujen tai oikeuksien turvaamiseksi eikä asiakkaalla itsellään ole edellytyksiä arvioida asian merkitystä. Pykälässä tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa sosiaalihuollon viranomaisen ohella muulle viranomaiselle. Opetustoimessa kyseeseen voivat tulla lähinnä opetuksessa tarvittavien tukitoimien, erityisopetuksen tai muun vastaavan tarpeen selvittämiseksi tai niihin liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi.

Sosiaalihuollon asiakaslain 20 §:ssä säädetään muun muassa koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta antaa hallussaan olevia tietoja ja selvityksiä sosiaalihuollon viranomaiselle salassapitosäännösten estämättä. Edellytyksenä on, että tiedot ja selvitykset ovat sosiaalihuollon asiakkassuhteeseen olennaisesti vaikuttavia, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä viranomaiselle annettujen tietojen tarkistamista varten.

Henkilötietoja sisältävien asiakirjojen laatimisesta opetustoimessa ei ole säädetty erikseen, vaan sovellettavaksi tulee yleislakina henkilötietolaki.

Asiakastietojen laatimisesta säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 16 §:ssä ja potilaslain 12 §:ssä. Asiasta säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut oppaan asetuksen soveltamisesta.

Sosiaalihuollon asiakaslain 28 §:n mukaan sosiaalihuollon järjestäjän ja toteuttajan on tehtävä asiakirjaan merkintä, kun tietoja hankitaan ulkopuolelta tai annetaan pykälässä mainituissa tilanteissa. Lain 26 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi tarvittaessa antaa yleisiä ohjeita asiakastietojen käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyvistä menettelyistä.

2.3 Nykytilan arviointi

Erityinen tuki ja erityisopetus

Perusopetusta koskevassa lainsäädännössä on yleisiä kaikkea esi- ja perusopetusta koskevia säännöksiä. Erityisopetusta koskevissa säännöksissä erityisopetukselle annetaan oma erityinen merkityksensä ja sisältönsä, mikä johtaa myös käytännössä oppilaiden jakamiseen yleisopetuksen ja erityisopetuksen oppilaiksi. Tätä merkityksenantoa vahvistavat lainsäädännössä ja käytännössä käytetyt käsitteet, kuten erityisopetus sekä erityisopetukseen ottaminen ja siirtäminen. Päätös ottamisesta ja siirtämisestä erityisopetukseen merkitsee oppilaan aseman muuttumista ja korotetun yksikköhinnan maksamista opetuksen järjestäjälle. Erityisopetus päätös saattaa merkitä oppilaalle myös koulun tai luokan vaihtamista. Nykyiset säännökset eivät riittävän hyvin turvaa oppilaan etua ja oppilaiden yhdenvertaista kohtelua siten, että tuen järjestäminen arvioitaisiin ensisijaisesti oppilaan tuen tarpeen näkökulmasta.

Laadukas esi- ja perusopetus sekä opetukseen liittyvä oppimisen ja kasvun tuki ovat erityisen tuen tarpeen syntymisen ehkäisyn olennainen perusta. Lainsäädännöstä puuttuvat riittävän selkeät säännökset oppilaan oikeudesta saada ja opetuksen järjestäjän velvollisuudesta järjestää varhaista tukea ennen erityisopetukseen siirtämistä. Erityisopetuksen määrällisen kasvun syytä arvioitaessa on pohdittu muun muassa sitä, pyritäänkö oppilaan tuen tarpeisiin vastaamaan erityisopetusratkaisulla silloinkin, kun oikea ratkaisu voisi olla riittävän varhain aloitettu tuki yleisopetuksessa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa, auttaa oppilasta kehittämään oppimisen taitojaan ja näin ehkäistä ennalta opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Tämä edellyttää opettajalta taitoa havaita oppilaidensa tuen tarpeita sekä käyttää opetuksen yhteydessä joustavasti erilaisia tukimuotoja. Opetussuunnitelman perusteissa tuki on jaettu opiskelun yleiseen tukeen ja erityiseen tukeen. Yleisen tuen osuudessa käsitellään kodin ja koulun yhteistyötä, oppimissuunnitelman käyttöä, ohjauksen järjestämistä, tukiovetusta, oppilashuoltoa ja kerhotoimintaa. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetusta koskevassa osuudessa käsitellään puolestaan osa-aikaista erityisopetusta, erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen oppilaiden opetusta, henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa sekä toiminta-alueittain järjestettävää opetusta. Jaottelu ei välttämättä tue eri tukimuotojen joustavaa ja oppilaan kulloisiinkin tarpeisiin liittyvää tuen järjestämistä. Tutkimusten mukaan varsinkin osa-aikaisen erityisopetuksen käyttäminen varhaisen tuen välineenä, eikä vasta erityisen tuen muotona, olisi hyvin tuloksellista ja vaikuttaisi myönteisesti sekä oppilaan itsetuntoon että oppimistuloksiin. Toisaalta erityistä tukea tarvitsevat oppilaat hyötyvät aivan erityisesti tiiviistä kodin ja koulun yhteistyöstä tai esimerkiksi motivoivasta kerhotoiminnasta. Oppilaan tuen tarpeiden huomioonottamista tulisi nykyistä selvemmin korostaa myös työtapojen valinnan perusteita määriteltäessä sekä oppilaan arviointia koskevassa opetussuunnitelman perusteiden osuudessa.

Lainsäädäntö antaa opetuksen järjestäjille mahdollisuuden erilaisiin menettelytapoihin ja ratkaisuihin erityisopetukseen ottamisessa ja siirtämisessä sekä erityisopetuksen järjestämisessä. Erilaiset hallinnolliset menettelytavat selittävät osaltaan erityisopetuksen oppilaiden määrän vaihtelua kunnittain.

Opetushallituksen erityisopetuksen seudullisten palvelujen kehittämisen hankkeessa (ALPO) mukana oleville kunnille tehtiin vuonna 2007 kysely koskien erityisopetuksen kuntakohtaisia hallinnollisia menettelytapoja. Kuvauksia saatiin 40 kunnasta. Analyysin tulokset osoittivat erityisopetukseen liittyvien toiminnan kuvausten ja liitelomakkeiden sisältöjen vaihtelevan paljon kunnittain. Joissakin kunnissa toimitaan erityisopetukseen liittyen pitkäjänteisesti, strukturoidusti ja aikataulutetusti sekä tulevaa tarvetta ennakoiden. Osassa kunnista edellytetään tietyt tukitoimet tehtyiksi ennen kuin siirtopäätöstä erityisopetukseen aletaan pohtia. Vain muutamat kunnat painottivat oppilashuoltoryhmän merkitystä. Erityisopetukseen otto- tai siirtopäätöksen tekijät vaihtelivat kunnittain melko paljon. Sekä kuvauksissa että lomakepohjissa ilmeni epätasallista käsitteiden käyttöä.

ALPO-hankkeen kokemusten mukaan nykyisillä säädöksillä ja käytännöllä erityisopetuspäätöksen kriteerinä on usein oppilaalle tehty lääketieteellinen diagnoosi tai koulun ulkopuolisen asiantuntijan tutkimus eikä niinkään oppilaan pedagogisen tuen tarve. Oppilaan diagnoosi ei kuitenkaan ole suoraan yhteydessä oppilaan tuen tarpeeseen. Yhden diagnosoisryhmän sisälläkin tuen tarve vaihtelee huomattavasti. Kunnat kokevat, että koulun tukitoimet kohdentuvat näin pääsääntöisesti niihin oppilaisiin, joilla on lääketieteellinen diagnoosi ja tämän pohjalta tehty päätös erityisopetukseen ottamisesta tai siirtämisestä. Tuen ja valtionrahoituksen ulkopuolelle jäävät myös monet sellaiset oppilaat, jotka ovat todellisuudessa jopa enemmän tuen tarpeessa tai joiden opetuksen järjestämisestä saattaa aiheutua huomattavasti suurempia kustannuksia.

Kunnissa koetaan erityisen pulmalliseksi se, että myös koulun ulkopuoliset tahot määrittelevät erityisopetuspäätöksen tarpeellisuutta. Tukitoimien suunnittelu pohjautuu tällöin näin lääketieteelliseen eikä pedagogiseen asiantuntemukseen. Eri tukimuotojen monipuolinen pohdinta ei myöskään tapahdu koulun todellisten mahdollisuuksien pohjalta. Koulun ulkopuolella ei ole kokonaisnäkemystä oppilaiden kaikista tukitarpeista tai koulun mahdollisuuksista. Toisinaan

suosituksen tekijällä ei myöskään ole riittävää tietämystä kunnan tai koulun tarjoamista erilaisista tukipalvelu- vaihtoehdoista. Eri kunnissa ja eri asiantuntijatahojen suositusten perusteet samankin kunnan sisällä vaihtelevat paljon. Erityisen pulmalliseksi koetaan koulun ulkopuoliset lääkärin lausunnot. Suuret kaupungit korostivat erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen kehittämistä koskevassa kannanotossaan opetusministeriölle (2005) oppimisympäristön kehittämistä oppimisen, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistämisen näkökulmista vamma- ja lääketiedekeisyyden sijaan.

Suuret kaupungit (ns. 10-kunnat) arvioivat erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen kehittämistä koskevassa kannanotossaan opetusministeriölle (2005), että perusopetuslain 17 §:n taustalla olevilla perinteisillä erityisopetukseen siirtämisen perusteilla ja kohderyhmien määrittelytavalla on toimintakäytänteitä ohjaava vaikutus. Kunnilla on erilaisia kriteerejä ja toimintatapoja erityisoppilaaksi ottamis- tai siirtämismenettelyissä, esimerkiksi pidennettyyn oppivelvollisuuteen ottamisessa.

Kunnat ja seutukunnat ovat alkaneet laatia omia erityisopetuksen kehittämissuunnitelmiaan. On luotu rakenteita erityisen tuen tarjoamiseksi sekä malleja, joiden avulla oppilas ohjautuu mahdollisimman varhain tuen piiriin. Koulutuksesta ja tietotaidon lisääntymisestä johtuen opettajat arvioivat nykyään yhä tarkemmin oppilaan kehitykseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita ja kykyä suoriutua perusopetuksen yleisistä tavoitteista. He osaavat myös ohjata oppilaat tuen piiriin. Myös huoltajat ovat enenevässä määrin tietoisempia oppilaan oikeudesta saada tarvitsemansa tuki, joka edistää oppimista ja opiskelua.

Opetusministeriön erityisopetuksen strategiamuistion (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:47) mukaan erityisopetuksen määrälliseen kasvuun vaikuttavat tilastotekniset ja kuntoutukselliset-hoidolliset tekijät, kehittynyt diagnosointi, erityispedagogisen tutkimuksen tuottama uusi tieto sekä opetuslainsäädännön muuttuminen. Edellisten lisäksi ilmenee vaikeasti selitettävää kasvua, joka liittyyneen käytössä oleviin hallinnollisiin menettelytapoihin sekä yhteiskunnassa tapahtuneisiin muutoksiin. Keskeinen ongelma erityisopetuksen aluetta koskevassa tutkimuksessa ja tilastoinnissa on se, että erityisopetuksen indikaattorit kuvaavat tällä hetkellä enemmän opetuksen tarjontaa, eivätkä tarvetta.

Erityisopetuksen ryhmäkoot

Peruskoulun opetusryhmien kokoa selvittäneen kyselyn perusteella erityisopetuksen ryhmäkoot ovat pääsääntöisesti pieniä. Käytännössä ongelmalliseksi ovat muodostuneet tulkinnot siitä, kuinka monta erityisopetuksessa olevaa oppilasta voidaan integroida yleisopetuksen opetusryhmään.

Päätöksenteko erityisopetuksessa

Erityisopetukseen ottamisen ja siirtämisen hallintomenettely ja päätöksenteko on koettu ongelmalliseksi muun muassa siksi, että siinä on katsottu painottuvan liikaa muu kuin pedagoginen asiantuntemus. Päätöksiä tehdään ennen muuta lääketieteellisen, psykologisen tai sosiaalisen selvityksen perusteella, eikä oppilaan opettajien asiantuntemusta oppilaan opetuksen ja kasvun tukemisen tarpeesta käytetä riittävästi. Erityisopetusta koskevassa päätöksenteossa ongelmallisena on pidetty myös useiden eri päätösten tekemistä. Oppilaalle tulee tehdä erikseen erityisopetukseen ottamista tai siirtämistä koskeva päätös ja henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva päätös. Jos kyseessä on pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluva oppilas, tulee tästä tehdä oppilaalle vielä kolmas päätös.

Jokaiselle erityisopetukseen otetulle tai siirretylle oppilaalle tulee laatia hyväksytyyn opetussuunnitelmaan perustuva, henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Kyse on hallintopäätöksestä, jonka tekemisessä noudatetaan hallintolakia, ja johon on mahdollisuus hakea muutosta valittamalla lääninhallitukselta. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelman tehtävänä on pitkällä aikavälillä tukea oppilaan yksilöllistä oppimisprosessia. Suunnitelmaan tulee kirjata kaikki oppilaan tarvitsemat tukitoimet ja sitä tulisi tarkistaa oppilaan tilanteen muuttuessa. Koska HOJKS on valituskelpoinen hallintopäätös, sen joustava laatiminen tai muuttaminen on koettu hankalaksi oppilaan tuen tarpeessa ja kehityksessä tapahtuneiden muutosten perusteella.

Oppilaan oppilashuoltoon liittyvien asioiden ja henkilötietojen käsittely opetustoimessa

Oppilashuolto perustuu eri hallinnonalojen ammattihenkilöiden työhön, jossa sovelletaan yleislakien lisäksi kunkin hallinnonalan erityislainsäädäntöä. Käytännössä ongelmana on ollut epätietoisuus velvollisuudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja ja oikeudesta saada niitä. Lähtökohta on, että kukin ammattikunta tuntee omat säännöksensä ja toimii niiden mukaisesti, mutta ilmeisesti tietämättömyys toista ammattikuntaa koskevista säännöksistä ja myös se, että aina ei ole velvollisuutta tai oikeutta antaa salassa pidettäviä tietoja aiheuttaa ongelmallisia tilanteita. Tämä saattaa hankaloittaa ja hidastaa lasta koskevaa päätöksentekoa ja tukitoimien järjestämistä.

Eri ammattihenkilöitä koskevat tietojen salassapitoperusteet määräytyvät eri perustein. Koulun henkilöstöä koskeva salassapitosäännös on perusopetuslain 40 §:n 1 momentissa. Kouluterveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevat salassapitosäännökset ovat terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa ja potilaslaissa. Koulupsykologisiin terveydenhuollon ammattihenkilönä sovelletaan potilaslakia. Sosiaalihuollon asiakaslain soveltamisesta koulukuraattorien ja psykologien toimintaan on epäselvyyttä ja erilaisia tulkintoja.

Koska sosiaalihuollon asiakaslakia sovelletaan sosiaalitoimen palveluksessa oleviin kuraattoreihin, on heillä salassapitosäännösten, tietojensaantioikeuksien ja tietojen luovutuksen kannalta erilainen asema kuin muiden hallintokuntien palveluksessa olevilla kuraattoreilla. Lastensuojelulainsäädännön ja sen esitöiden mukaan koulukuraattorin työ liittyy kiinteästi kouluun ja siitä johtuen on tulkittu, että heillä on oma asiakasrekisterinsä. Ei ole tarkoituksenmukaista, että sosiaalihuollon erityislainsäädännön soveltaminen kuraattoreihin riippuu kuraattoritoiminnan hallinnollisesta sijoittamisesta.

Kaikkiin oppilashuollon tahoihin sovelletaan erityislainsäädännön lisäksi julkisuuslakia. Sen 24 §:ssä on säännökset salassa pidettävistä asiakirjoista ja 26 §:n mukaan salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa tietoja vain oppilaan ja hänen laillisen edustajansa nimenomaisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään. Sekä sosiaalihuollon asiakaslaisissa että potilaslaissa säädetään asiakkaan suostumuksesta tietojen luovuttamiseen. Säännökset vahvistavat asiakkaan itsemääräämisoikeutta oppilashuoltoa koskevia ratkaisuja tehtäessä. Sosiaalihuollon asiakaslaki ja potilaslaki sisältävät myös alaikäisen itsemääräämisoikeutta koskevat säännökset. Sosiaalihuollossa ja potilaslain säatelemässä terveyden- ja sairaanhoidossa suostumus yksityisyyttä koskevien tietojen ilmaisemiseen on saatava henkilöltä itseltään aina, kun hän kykenee arvioimaan suostumuksensa merkityksen. Sosiaalihuollon osalta alaikäisen tietojen luovuttamisen kielto-oikeutta kuitenkin rajoittaa alaikäisen edun vastaisuus.

Perusopetuslain 3 §:ssä säädetään yleisesti opetukseen liittyen yhteistyöstä kotien kanssa. Nimenomaista säännöstä oppilaan ja hänen laillisen edustajansa käsityksestä tiedon luovuttamistilanteissa ei perusopetuslaissa ole. Tällä hetkellä oppilaan ja hänen laillisen edustajansa

käsityksen merkitys tiedon luovuttamistilanteissa jää opetustoimessa julkisuuslain 26 §:n yleissäännöksen varaan. Perusopetuslain säännöksissä ei riittävän selkeästi korosteta oppilaan ja hänen huoltajansa itsemääräämisoikeutta.

Myös salassa pidettävien tietojen ilman asianomaisen henkilön suostumusta tapahtuvaa luovuttamista koskevat säännösten täsmentäminen on tarpeen. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen oppilashuollossa perustuu perusopetuslain 40 §:n 2 momenttiin, jossa ei ole yksityiskohtaisesti säädetty niistä tilanteista, joissa oppilaan salassa pidettäviä tietoja voidaan luovuttaa ulkopuolisille oppilaan ja hänen huoltajiensa suostumuksesta riippumatta.

Perusopetuslain 40 §:n 2 momentissa tarkoitettu tiedon siirto on rajattu opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämiin tietoihin. Perusopetuslaissa ei määritellä, mitkä ovat opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä tietoja. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto jää kulloisenkin tiedonhaltijan harkintaan. Määrittely aiheuttaa käytännössä tulkintaongelmia. Toisaalta tyhjentävää määrittelyä ei voida lainsäädännössä tehdä, koska oppilaan opetuksen kannalta välttämätön tieto vaihtelee yksittäistapauksittain, eikä kaikkia tilanteita pystytä laissa ennakoimaan.

Perusopetuslain 40 §:n 2 momentin ilmaisu kouluterveydenhuollosta ja muusta oppilashuollosta vastaavat on tulkinnanvarainen. Myös oikeudesta luovuttaa tietoja oppilaan siirtyessä toiseen kouluun tai koulutusmuotoon on erilaisia tulkintoja. Epäselväksi jää kenelle opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä tietoja saa säännöksen perusteella luovuttaa. Epäselvää on myös se, ketkä saavat ilman oppilaan ja hänen huoltajiensa suostumusta osallistua yksittäisen oppilaan oppilashuoltoasioiden käsittelyyn ja millä ehdoin he voivat tietoja toisilleen antaa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Tehostettu ja erityinen tuki

Esityksen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa esi- ja perusopetuksen oppilaan oikeutta saada oppimiselleen ja koulunkäynnilleen tukea riittävän varhain ja joustavasti opetuksen yhteydessä. Tavoitteena on myös lisätä oppilaille annettavan tuen suunnitelmallisuutta ja tehostaa nykyisin käytössä olevia tukitoimia. Tuki ehdotetaan porrastettavaksi siten, että opetuksen yhteydessä annettavaa, lyhytaikaista tukea vahvemmat tukimuodot olisivat tehostettu tuki ja erityinen tuki. Ensijainen tukimuoto olisi tehostettu tuki, joka käsittäisi nykyisin käytössä olevat tukimuodot, kuten tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, oppilashuollollinen tuki ja erilaiset pedagogiset ratkaisut. Tehostetun tuen avulla tuettaisiin oppimista ja kasvua sekä ehkäistäisiin oppilaan oppimiseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen tai kehitykseen liittyvien ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä syrjäytymistä.

Erityisen tuen ja sen osana erityisopetuksen järjestäminen tulisi kyseeseen siinä tapauksessa, kun oppilasta ei voida tukea riittävästi tehostetulla tuella. Tämä tulisi selkeyttämään edellytyksiä erityisen tuen ja erityisopetuksen antamiseksi. Erityistä tukea saavan oppilaan opetus riittävine tukitoimineen järjestettäisiin oppilaan lähikoulussa ja luontaisessa opetusryhmässä aina kun se on mahdollista.

Esityksessä ehdotetaan muutettavan perusopetuslakia siten, että siinä säädettäisiin oppilaiden tukemisen aloittamisesta heti tuen tarpeen ilmetyä sekä tehostetun tuen aloittamisesta silloin, kun oppilas tarvitsee useaa tuen muotoa tai pitkäaikaista tukea. Perusopetuslaissa ehdotetaan säädettävän oppilaalle tehtävästä oppimissuunnitelmasta. Opetushallitus veloitettaisiin

määräämään tehostetun tuen, oppimissuunnitelman ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman sisällöstä opetussuunnitelman perusteissa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oppilaalle annettavasta erityisestä tuesta. Erityisen tuen antamiseksi oppilaalle tehtäisiin nykyisen erityisopetukseen ottamista tai siirtämistä koskevan päätöksen sijasta erityistä tukea koskeva päätös. Päätös olisi määräaikainen ja siinä päätettäisiin oppilaan oikeusturvan kannalta merkityksellisistä, tuen järjestämisen turvaavista asioista. Erityistä tukea koskevan päätöksen saaneelle oppilaalle tehtäisiin henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, joka ei enää olisi hallintopäätös, vaan erityisen tuen päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa koskeva asiakirja. Ehdotuksella vahvistettaisiin pedagogisen asiantuntemuksen merkitystä erityisen tuen päätöstä valmisteltaessa.

Oppilaan oppilashuoltoon liittyvien asioiden ja henkilötietojen käsittely oppilashuollossa

Oppilashuoltoa koskevan säännösmuutoksen tarkoituksena on selkeyttää eri hallinnonalojen ammattihenkilöiden yhteistyötä oppilashuollossa. Perusopetuslain oppilashuoltoa koskevassa säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että oppilashuoltoryhmässä tai vastaavassa yksittäisen oppilaan asioiden käsittelyyn saavat osallistua vain ne henkilöt, joiden tehtäviin oppilaan asioiden käsittely välittömästi kuuluu. Lisäksi säädettäisiin oppilasta koskevien tietojen kirjaamisesta moniammatillisessa oppilashuoltotyössä.

Perusopetuslain salassapitosäännökseen ehdotetaan lisättäväksi säännökset salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta oppilashuoltotyöhön osallistuvien henkilöiden välillä. Tarkoituksena on selkeyttää oppilashuollossa toimivien oikeutta tietojen saamiseen ja velvollisuutta tietojen luovuttamiseen. Lähtökohtana salassa pidettävien tietojen luovuttamisessa olisi oppilaan huoltajan suostumus tietojen saamiseksi. Tällä selkeytettäisiin oppilaan ja hänen huoltajiensa itsemääräämisoikeutta oppilaan asioita käsiteltäessä. Säännöksessä säädettäisiin myös oppilashuollon tehtäviä hoitavan oikeudesta antaa tietoja, vaikka edellä tarkoitettua suostumusta ei olisi saatu, jos tiedot ovat välttämättömiä oppilaan opetuksen asianmukaiseksi järjestämiseksi. Lakiin esitetään lisättäväksi säännös, jossa säädetään opetuksen järjestäjän oikeudesta saada sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä tietoja salassapitoa koskevien säännösten estämättä. Lakiin esitetään myös lisättäväksi säännös, jolla opetuksen järjestäjä veloitettaisiin toimittamaan tietyn oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät salassapidettävät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle oppilaan muuttaessa tai vaihtaessa toisen opetuksen järjestäjän oppilaitokseen.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Tehostettu ja erityinen tuki

Tehostettua ja erityistä tukea koskevien ehdotusten toimeenpanemisella ei olisi merkittäviä kustannusvaikutuksia. Esityksessä ei ehdoteta uusien tukimuotojen luomista, vaan käytössä olevien keinojen nykyistä suunnitelmallisempaa ja tehokkaampaa käyttämistä. Ehdotukset selkeyttäisivät opetuksen järjestäjän vastuuta tukitoimien järjestämisedellytysten luomisessa. Pitkällä tähtäimellä ehdotuksilla arvioidaan olevan kustannuksia vähentävä vaikutus, koska riittävän varhain aloitettu tuella pystytään yleensä auttamaan lasta kevyemmin ja kustannuksiltaan vähäisemmin keinoin kuin siinä vaiheessa, kun ongelmat ovat jo kasautuneet tai muuttuneet vaikeiksi.

Esityksen edellyttämien uusien toimintatapojen muodostamisesta ei tule aiheutumaan merkittäviä kustannuksia, sillä niitä kehitetään parhaillaan Opetushallituksen koordinoimassa ja opetusministeriön rahoittamassa tehostetun ja erityisen tuen kehittämistä koskevassa kehittämistoiminnassa, jossa on mukana 233 kuntaa. Kehittämistoiminnan piiriin on tulossa lisää kuntia vuoden 2009 aikana. Kehittämistoimintaan on vuonna 2008 myönnetty 7,4 miljoonaa euroa. Vuodelle 2009 tähän tarkoitukseen on varattu noin 7 miljoonaa euroa. Kehittämistoiminnan tuloksena syntyvät toimintamallit ovat kaikkien kuntien käytettävissä.

Ehdotuksessa tarkoitettuja tukimuotoja on kehitetty myös sairaalaopetuksen kehittämishankkeessa (SAIREKE-projekti), johon on Opetushallitukselle myönnetty yhteensä 570 000 euroa.

Valtionosuusjärjestelmä tullaan uudistamaan vuoden 2010 alussa. Uudistuksessa tullaan yhdistämään yleinen valtionosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet sekä esi- ja perusopetus, kirjasto, kuntien yleinen kulttuuritoiminta ja asukaskohtainen taiteen perusopetus.

Oppilaan oppilashuoltoon liittyvien asioiden ja henkilötietojen käsittely oppilashuollossa

Oppilashuollon henkilötietojen käsittelyä ja salassapitoa koskevilla ehdotuksilla ei ole välittömiä kustannusvaikutuksia. Esitykset eivät sisällä uusia tehtäviä, vaan nykyistä menettelyä koskevia tarkentavia säännöksiä. Tietojen käsittelyn ja salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä selkeyttämällä voidaan nopeuttaa tukitoimien järjestämistä, minkä arvioidaan pitkällä tähtäimellä vähentävän kustannuksia.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Tehostettu ja erityinen tuki

Esityksellä annettaisiin Opetushallitukselle toimivalta määrätä tehostetun ja erityisen tuen, oppimissuunnitelman ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman sisällöstä opetussuunnitelman perusteissa. Tämä edellyttäisi Opetushallitukselta opetussuunnitelman perusteiden muuttamista siten, että tarvittavat määräykset olisivat opetuksen järjestäjien käytössä hyvissä ajoin ennen lain voimaantuloa.

Tehostettua ja erityistä tukea koskevat ehdotukset edellyttäisivät muutosta tuen järjestämisen tapoihin. Tuen vahvistaminen varhaisessa vaiheessa edellyttäisi, että tuen tarve tunnistettaisiin ja toimenpiteisiin oppilaan tukemiseksi ryhdyttäisiin nykyistä aikaisemmin. Ehdotusten toimeenpaneminen edellyttäisi, että opetuksen järjestäjät tarkistaisivat toimintatapansa esityksen mukaiseksi, missä työssä voitaisiin käyttää Opetushallituksen koordinoimassa tehostetun ja erityisen tuen kehittämistoiminnassa kehitettäviä toimintamalleja. Opetuksen järjestäjän velvollisuutta huolehtia koulujen mahdollisuuksista tuen järjestämiseen korostettaisiin.

Ehdotuksen tavoitteena on myös yksinkertaistaa erityistä tukea koskevaa päätöksentekoa siten, että erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle tehtäisiin nykyisen kahden päätöksen sijasta yksi päätös, jossa päätettäisiin oppilaan oikeusturvan ja oppilaalle annettavan tuen järjestämisen kannalta merkittävistä asioista. Henkilökohtaisesta opetuksen järjestämistä koskevasta suunnitelmasta ei tehtäisi hallintopäätöstä, vaan se olisi erityistä tukea koskevan päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa koskeva pedagoginen asiakirja.

Päätöksenteossa korostuisi pedagoginen asiantuntemus. Muiden hallinnonalojen asiantuntemusta käytettäisiin tarvittaessa. Tällä selvennettäisiin opetuksen järjestäjän roolia toimivaltaisena päätöksentekijänä ja päätöksen toimeenpanijana oppilaan erityistä tukea koskevissa asioissa. Erityistä tukea koskeva päätös tehtäisiin määräajaksi, mistä johtuen opetuksen järjestäjän on määräajoin selvitettävä edellytykset erityisen tuen jatkamiselle ja tehtävä uudet perustellut päätökset erityisen tuen jatkamiseksi.

Opetuksen järjestäjän kannalta ehdotukset edellyttävät nykyistä suunnitelmallisempaa toimintaa tuen tarpeen tunnistamiseksi jo varhaisessa vaiheessa. Opetuksen järjestäjän velvollisuutena on luoda toimivat rakenteet ja yhteistyömallit sekä ohjeistaa koulujaan oppilaiden tukemisen järjestämiseksi. Esitys edellyttäisi opetuksen järjestäjän johtosääntöjen tarkistamista lähinnä erityisen tuen päätöksentekoa koskevien muutosten takia. Esitys saattaa aiheuttaa muutostarpeita kuntien välisiin sopimuksiin erityisen tuen järjestämisestä.

Esityksellä on vaikutuksia myös koulujen toimintaan, koska ehdotusten toteuttaminen edellyttäisi pedagogisten menetelmien ja oppimisympäristöjen monipuolista ja joustavaa käyttämistä, sekä oppilashuollollista tukea, jotta jokainen oppilas saisi tarvitsemansa yksilöllisen tuen oppimiseensa ja kasvuunsa. Ehdotukset edellyttävät toimivia yhteistyömalleja oppilaan kotien sekä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa.

Opettajan kannalta esitys edellyttäisi oppilaan tuen tarpeen varhaista tunnistamista, joustavien pedagogisten ratkaisujen käyttämistä sekä huomion kiinnittämistä oppilaan hyvinvointiin. Esityksen tarkoituksena on korostaa myös opettajan tarvitsemää moniammatillista yhteistyötä muun oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa ja näiltä saatavan tuen merkitystä. Opettajien osaaminen korostuu tuen tarvetta ja opetusjärjestelyjen suunnittelua koskevan pedagogisen selvityksen laadinnassa.

Oppilaan yksilöllisessä tuessa tarvittavien joustavien toimintamallien ja menetelmien käyttöönotto edellyttäisi opetuksen järjestäjien, esi- ja perusopetuksen henkilöstön sekä oppilashuollon henkilöstön täydennyskoulutusta.

Erityisopettajakoulutukseen on jo useiden vuosien ajan kiinnitetty huomiota. Erityisopettajakoulutus on ollut opettajankoulutuksessa määrällisesti suurin laajennusohjelmien kohde vuosina 2001 - 2009. Tänä aikana on koulutettu noin 1300 erityisopettajaa. Erityisopettajien koulutus- ja kelpoisuustilanne selviää tarkemmin syksyllä 2009 Tilastokeskuksen tiedonkeruun valmistuttua.

Ehdotukset henkilötietojen käsittelyä ja salassapitoa koskeviksi säännöksiksi selkeyttäisivät oppilashuollossa toimivien eri hallinnonalojen toimintaa tietojen käsittelyssä ja salassa pidettävien tietojen luovuttamisessa. Tavoitteena on, että nykyistä yksityiskohtaisimmilla säännöksillä nopeutettaisiin tuen järjestämistä oppilaille riittävän varhain. Tarkoituksena on myös, että oppilaille eri tahoilla järjestettävät tuet täydentäisivät toisiaan, eivätkä olisi irrallisia.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Tehostettu ja erityinen tuki

Tehostettua ja erityistä tukea koskevien ehdotusten tavoitteena on vahvistaa oppilaan oikeutta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa annettavaan tukeen. Ehdotuksella halutaan korostaa kaikissa opetustilanteissa annettavan ja oppilaiden tuen tarpeisiin joustavasti vastaavan tuen merkitystä.

Asteittain vahvistuva ja suunnitelmallinen tuki parantaisi oppilaan hyvän oppimisen ja kasvun edellytyksiä ja antaisi mahdollisuuden ehkäistä ongelmien kasaantuminen ja monimuotoistuminen sekä joidenkin oppilaiden syrjäytyminen.

Tarkoituksena on vahvistaa lähikouluperiaatteen toteutumista siten, että oppilaan tarvitsema tuki järjestettäisiin lähtökohtaisesti koulussa tai muussa opetuspaikassa, joka oppilaalle osoitettaisiin muutoinkin ilman tuen tarvetta. Tällöin suurikaan tuen tarve ei välttämättä edellyttäisi oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Opetusjärjestelyissä lähtökohtana on lapsen etu. Esityksessä ehdotetaan, että tukea tarvitsevilla oppilaalla olisi nykyistä selkeämmin määritelty oikeus saada lyhytkestoisempaa tukea, kuten tukiopetusta, muun opetuksen yhteydessä ja sen ohella. Tuen tarpeen kasvaessa oppilaalla olisi oikeus saada suunnitelmallista, monimuotoista tai pitkäaikaista tehostettua tukea oppimiseensa ja kehitykseensä. Jos tehostettu tukikaan ei riitä, tehdään oppilaalle erityistä tukea koskeva päätös. Erityinen tuki järjestetään pääsääntöisesti omassa koulussa, tai jos lapsen etu niin vaatii, sellaisessa koulussa, jossa tuki voidaan antaa. Menettelyllä vahvistetaan oppilaiden yhdenvertaisuutta tarvittavan tuen määrästä riippumatta ja lisätään kaikkien oppilaiden osallisuutta omassa yhteisössään.

Esityksellä tuetaan toimintakulttuurin kehittymistä siten, että se kannustaa ja harjaannuttaa yhteiskunnassa tarvittavaan erilaisuuden kohtaamiseen ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen. Tutkimusten mukaan tukea tarvitsevien lasten opetuksessa käytettävät menetelmät hyödyttävät kaikkia oppilaita. Toisaalta erilaista osaamista ja tuen tarpeita sisältävä opetusryhmä turvaa oppimisen tavoitteiden säilymisen riittävän haasteellisena ja edistää sitä, että lapset oppivat myös toisiltaan.

Opettajilta edellytetään taitoa käyttää erilaisia menetelmiä ja oppilaiden erilaisuutta oppimisen voimavarana. Tässä opettajat tarvitsevat tukea, jota voidaan osoittaa turvaamalla mahdollisuudet täydennyskoulutukseen ja moniammatilliseen yhteistyöhön sekä parantamalla työn edellytyksiä opetuksen järjestäjän toimesta.

Oppilaan oppilashuoltoon liittyvien asioiden ja henkilötietojen käsittely oppilashuollossa

Esityksen tavoitteena on selkeyttää yksittäistä oppilasta koskevien asioiden käsittelyä oppilashuollossa sekä salassa pidettävien tietojen luovuttamisen edellytyksiä. Lähtökohtana salassa pidettävien tietojen luovuttamisessa olisi oppilaan huoltajan suostumus, millä turvattaisiin asian käsittelyn avoimuus oppilaan huoltajan näkökulmasta sekä selkeytettäisiin oppilaan ja hänen huoltajansa itsemääräämisoikeutta oppilasta koskevissa asioissa. Ilman suostumusta tiedot voitaisiin luovuttaa ulkopuolisille vain laissa säädetyin edellytyksin. Salassa pidettävien tietojen luovutusta koskevien säännösmuutosten selkeyttämisen tavoitteena on estää oppilaan tarvitseman tuen järjestämisen viivästyminen sen takia, että tietoja ei voida luovuttaa tai ollaan epätietoisia luovuttamisen edellytyksistä.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Tehostettu ja erityinen tuki

Opetusministeriön 14.3.2006 asettama erityisopetuksen ohjausryhmä esitti työryhmämuistiossaan Erityisopetuksen strategia (2007:47) useita kehittämissuhteita erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen järjestämiseksi. Keskeisenä ehdotuksena oli nykyisen käytännön muuttaminen

siten, että vahvistetaan oppilaan saamaa varhaista tukea ja tehostetaan ennalta ehkäisevää toimintaa. Tätä ohjausryhmä kuvasi käsitteellä tehostettu tuki, joka olisi ensisijainen tukimuoto ennen erityisopetuspäätöstä.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2007 - 2012 on erityiseksi painopisteeksi otettu perusopetuksen laadun kehittäminen. Tässä tarkoituksessa tavoitteeksi on asetettu muun muassa tuki- ja erityisopetuksen vahvistaminen sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen osana opetuksen laadun ja kouluympäristön kehittämistä. Kehittämissuunnitelman mukaisena tehtävänä on erityisopetuksen strategiatyön pohjalta valmistella tarvittavat lainsäädännön muutokset ja kehittää erityisopetuksen hallinnollisia menettelyjä.

Erityisopetuksen ohjausryhmän ehdotusten ja koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa erityisopetukselle asetettujen tavoitteiden toteuttaminen on aloitettu kehittämistoimintana osana perusopetuksen laadun kehittämistä. Opetushallituksen koordinoimaa kehittämistoimintaa varten opetusministeriö on myöntänyt 233 kunnalle yhteensä 7,5 miljoonaa euroa erityisavustusta lukuvuodeksi 2008 - 2009. Esityksessä ehdotetut lainmuutokset perustuvat erityisopetuksen ohjausryhmän muistiossa esitettyihin ehdotuksiin ja siinä on otettu huomioon edellä mainitun kehittämishankkeen toteuttaminen.

Pääministeri Vanhasen II hallitusohjelman mukaan perusopetuksen kehittämisen yhtenä tavoitteena on tuki- ja erityisopetuksen vahvistaminen. Tämä kirjaus on yksi niistä hallitusohjelman asioista, joita Eduskunnan sivistysvaliokunta nosti esiin opetusministeriölle ja sosiaali- ja terveysministeriölle antamassaan lausunnossa toimenpiteiksi nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi (SiVL 10/2008 vp).

Esityksen ehdotukset ovat linjassa valtioneuvoston vuosille 2008 - 2011 vahvistaman sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämissuunnitelman (KASTE-ohjelma) kanssa. KASTE-ohjelman tavoitteiden mukaan lasten ja nuorten kehityksen tukeminen kotona, varhaiskasvatuksessa ja koulussa, sekä tunne-elämän, käyttäytymisen ja opillisten ongelmien ehkäisy, varhainen tuki ja häiriöiden hyvä hoito muodostavat tiukasti toisiinsa liittyvän kokonaisuuden. Kokonaisuutena ne varmistavat hyvän lapsuuden ja samalla ehkäisevät aikuisuuden psykososiaalisia ongelmia ja laajamittaista syrjäytymistä.

Oppilaan oppilashuoltoon liittyvien asioiden ja henkilötietojen käsittely oppilashuollossa

Oppilaan oppilashuollon henkilötietojen käsittelyä ja tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevilla säännöksillä on yhtymäkohtia oppilaan oikea-aikaisen ja riittävän tuen sekä oppilashuollon järjestämiseen. Tästä johtuen edellä tehostetun ja erityisen tuen käsittelyn yhteydessä esitetyt eri asiakirjoissa asetetut tavoitteet liittyvät myös tietosuojaa ja tietojen salassapitoa koskeviin asioihin. Tietosuoja- ja salassapitosäännöksiä koskevilta osin esityksen tavoitteena on osaltaan vaikuttaa oppilaiden syrjäytymisen ehkäisemiseen oppilashuoltoa vahvistamalla, mikä on asetettu tavoitteeksi pääministeri Vanhasen II hallitusohjelmassa. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2007 - 2012 on opetuksen kehittämisen yhdeksi tavoitteeksi asetettu toimenpiteiden suuntaaminen oppilaan oppilashuollon palvelurakenteen kehittämiseksi sekä vakiinnuttamiseksi osaksi lasten ja nuorten palvelujärjestelmää ja tähän liittyen vahvistaa yhteistyön rakenteita varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä sosiaali- ja terveystoimen välillä.

Lisäksi tietosuojaa ja salassapitoa koskevien säännösten muuttamiseen on erikseen kiinnitetty huomiota useissa yhteyksissä.

Sosiaali- ja terveysministeriön 15.12.2004 asettama oppilashuoltoon liittyvän lainsäädännön uudistamistyöryhmä esitti muistiossaan (sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:33) muun muassa oppilashuollon tietojen salassapitoa ja luovutusta sekä tiedonsaantia ja henkilötietojen kirjaamista koskevat säännösehdotukset. Esityksen ehdotukset on valmisteltu työryhmän ehdotuksen pohjalta.

Valtakunnallisessa peruspalvelujen arviointiraportissa 2004 (Sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2005) todetaan, että oppilasta koskevan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon saantia on parannettava. Koulut arvioivat tiedonsaannin riittämättömäksi etenkin koulun ulkopuolisilta asiantuntijoilta sekä sosiaali- ja terveystoimelta.

Oppilashuollon säännöksiä koskevaa lainmuutosta (477/2003) valmisteltaessa Eduskunnan sivistysvaliokunta piti mietinnössään (SiVM 18/2002 vp) välttämättömänä, että hallitus pikaisesti valmistelee tarvittavat muutosehdotukset, joilla poistetaan esteet oppilaan tai opiskelijan tarpeiden mukaiseen oppilashuoltoon ja muiden toimenpiteiden toteuttamiseen. Eduskunnan sivistysvaliokunta on lausunnossaan toimenpiteiksi nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi (10/2008 vp) esittänyt 3. kannanottonaan salassapitosäännösten selkeyttämistä niin, etteivät ne estä oppilashuollon toimenpiteiden järjestämistä oppilaan ja opiskelijan kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Oikeusministeriö asetti marraskuussa 2007 tutkintalautakunnan valmistelemaan Jokelan koulusurmien tutkintaa. Työryhmä toteaa pohjatyössään, että oppilashuollon toimintaa tulisi tehostaa ja lainsäädäntöä muuttaa niin, että salassapitosäännökset eivät estäisi yksittäisen oppilaan asioiden monipuolista ammatillista käsittelyä.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot....

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

16 §. *Tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus.* Ehdotetun pykälän tarkoituksena on täsmentää oppilaan oikeutta saada tukiopetusta ja sen sijasta tai lisäksi myös muuta oppimisen tukea. Tukiopetuksesta ja muun opetuksen ohessa annettavasta erityisopetuksesta säädetään nykyisin eri säännöksissä.

Nykyisen säännöksen mukaan opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneelle oppilaalle tulee antaa tukiopetusta. Säännöksessä ei säädetä muun tuen antamisesta, mutta lain esitöiden (HE 86/1997 vp) mukaan varsinaisen tukiopetuksen lisäksi opetuksessa jälkeen jääneiden ja muiden tukiopetusta tarvitsevien tukemisessa voidaan käyttää muita opetusjärjestelyitä, kuten opetuksen eriyttämistä. Näistä jo nykyisin käytössä olevista erilaisista pedagogisista menetelmistä ei ehdoteta säädettäväksi nimenomaisesti. Muun opetuksen ohessa järjestettävästä erityisopetuksesta eli niin sanotusta osa-aikaisesta erityisopetuksesta säädetään nykyisin erityisopetusta koskevassa 17 §:ssä.

Ehdotetulla säännösmuutoksella ei ole tarkoitus muuttaa nykyisiä tukitoimenpiteitä, vaan tarkoituksena on selkeyttää oppilaan oikeutta saada riittävä tuki mahdollisimman varhain.

Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin oppilaan oikeudesta saada tukea oppimiseensa heti, kun tuen tarve ilmenee. Riittävän varhain aloitetulla tuella voidaan auttaa oppilasta pysymään

oppimisessaan opetusryhmänsä mukana ja ennalta ehkäisemään oppimisvaikeuksista mahdollisesti seuraavien muiden ongelmien syntymistä. Tukiopetus säädettäisiin oppilaan oikeudeksi. Tukiopetuksen saamisen edellytykset säilyisivät nykyisellään, eli sitä annettaisiin tilapäisesti opinnoissaan jälkeen jääneelle tai muutoin pääsääntöisesti lyhytaikaista tukea tarvitsevalle oppilaalle. Kuten nykyisinkin oppilaan oikeus tukiopetukseen koskee kaikkia oppilaita riippumatta siitä, saako oppilas muuta tukea.

Muun opetuksen ohessa annettavaa erityisopetusta eli niin sanottua osa-aikaista erityisopetusta koskeva säännös siirrettäisiin erityisopetusta koskevasta pykälästä oppimisen tukea koskevaan pykälään. Osa-aikaisen erityisopetuksen sisältöä ei muutettaisi, vaan muutoksen tarkoituksena on vahvistaa tätä tukimuotoa varhaisen puuttumisen keinona. Oikeus osa-aikaiseen erityisopetukseen olisi ehdotetun mukaan oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään. Nykyisestä säännöksestä poiketen vaikeuksien ei tarvitsisi olla lieviä. Muutoksella halutaan korostaa oppilaan oikeutta osa-aikaiseen erityisopetukseen myös muissa tilanteissa.

16 a §. *Tehostettu tuki.* Perusopetuslakiin lisättäisiin säännös tehostetusta tuesta, jonka tarkoituksena on vahvistaa ja selkeyttää varhaista tukea, jotta erityisen tuen ja sen osana erityisopetuksen tarvetta voitaisiin vähentää. Tarkoituksena on korostaa tehostetun tuen ensisijaisuutta. Tehostettu tuki rakentuisi esi- ja perusopetuksen yleisille tukikäytänteille. Tarkoitus ei ole säätää uutta tukimuotoa, vaan ohjata opetuksen järjestäjiä olemassa olevien opetuksellisten ja oppilashuollollisten tukimuotojen nykyistä varhaisempaan ja suunnitelmallisempaan käyttöön. Tarkoituksena on tukea oppilaita yksilöllisten tarpeiden mukaisesti, jotta tuki olisi mahdollisimman tehokasta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että tukea tarvitsevalle esi- tai perusopetuksen oppilaan tarpeet tulisi ottaa huomioon opetusta eriytettäessä ja oppilaalle annettaisiin hänen tarpeensa mukaisesti ensin tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta tai muuta tukea. Jos oppilasta ei voida riittävästi tukea yksittäisellä tukitoimenpiteellä tai yksittäisen tuen antamista on tarpeen jatkaa pidemmän aikaa, oppilaalle tulisi järjestää tehostettua tukea. Tehostettuna tukena esi- ja perusopetuksen oppilaalle voitaisiin antaa yksilöllisten tarpeiden mukaisesti opetuksen yleisiin tukikäytäntöihin perustuvaa tukea, kuten tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, oppilashuollon palveluja ja opintojen yksilöllistä ohjausta. Lisäksi tuen muotona voisi olla samanaikaisopetus tai opetuksen järjestäminen riittävän pienessä ryhmässä. Tehostetun tuen suunnitelmalliseksi toteuttamiseksi opetuksen järjestäjä veloitettaisiin vahvistamaan oppilaalle oppimissuunnitelma. Opetushallitus antaisi opetussuunnitelman perusteissa tarkemmat määräykset tehostetun tuen ja oppimissuunnitelman sisällöstä.

Säännöksen toisessa momentissa ehdotetaan säädettävän, että tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä tai muulla tavalla järjestettävässä moniammatillisessa oppilashuoltotyössä, jotta oppilaan tilanne ja tuen tarpeet pystyttäisiin arvioimaan mahdollisimman kattavasti. Käsittelyn jälkeen oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppilaalle laadittavaan oppimissuunnitelmaan. Oppilaalle järjestettävästä tuesta päättäisi opetuksen järjestäjä. Tuki tulisi järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

17 §. *Erityinen tuki.* Erityisopetusta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavan siten, että erityisopetus olisi osa oppilaalle annettavaa erityistä tukea. Erityisopetus tuen muotona säilyisi, mutta erityisopetukseen ottamisen ja siirtämisen käsitteistä luovuttaisiin.

Säännöksen ensimmäisen momentin mukaan erityinen tuki olisi nykyisen erityisopetuksen tapaan vahvin tukimuoto oppilaan tukemiseksi. Ennen erityisen tuen järjestämistä oppilaalle tulisi järjestää tehostettua tukea. Vasta, jos sillä ei pystytä tukemaan oppilasta riittävästi, tulisi oppilaalle antaa erityistä tukea. Erityisenä tuen muotoina olisivat erityisopetuksen lisäksi muut esi- ja perusopetuksessa käytettävät opetukselliset ja oppilashuollolliset tukimuodot. Erityinen tuki järjestettäisiin pääsääntöisesti muun opetuksen yhteydessä. Tämä tarkoittaa, että oppilaalle annettava erityinen tuki ei sellaisenaan vaikuttaisi hänen koulupaikkansa ja opetusryhmänsä määräytymiseen. Oppilaan opetus voitaisiin järjestää erityisluokalla tai erityiskoulussa jos opetusta ei voida järjestää yleisopetuksen ryhmässä oppilaan edun edellyttämällä tavalla.

Toisen momentin mukaan erityisen tuen järjestämiseksi oppilaalle tulisi tehdä kirjallinen päätös, jonka suhteen huoltajalla olisi muutoksenhakuoikeus. Päätöksenteosta olisi erityissäännökset 2 momentissa ja sen lisäksi noudatettaisiin yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995). Koska erityisen tuen järjestäminen on tarkoitettu lähtökohtaisesti väliaikaiseksi tueksi siksi ajaksi, kun oppilas sitä tarvitsee, erityisen tuen päätös tehtäisiin määräajaksi. Määräaikaanakin päätöstä tulisi oppilaan tuen tarpeiden muuttuessa tarkistaa ja erityisen tuen järjestäminen voitaisiin lopettaa, jos oppilas ei enää erityistä tukea tarvitse.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin erityisen tuen päätöksen valmistelemiseen liittyvistä asioista. Ennen päätöksentekoa opetuksen järjestäjä kuulisi oppilaan huoltajaa sekä tekisi oppilaasta pedagogisen selvityksen. Selvityksen tekoa varten opetuksen järjestäjä hankkisi oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä. Lisäksi opetuksen järjestäjä hankkisi selvityksen oppilaalle jo annetusta tehostetusta tuesta. Tehostetun tuen osalta selvityksen tekeminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä oppilaan oppilashuoltoon osallistuvilta tahoilta. Näiden selvitysten perusteella opetuksen järjestäjän tulisi ehdotuksen mukaan tehdä arvio oppilaan tarvitsemasta erityisen tuen tarpeesta (*pedagoginen selvitys*). Pedagogisessa selvityksessä todettaisiin oppilaan vahvuusalueet sekä oppilaan oppimiseen ja kasvuun sekä opiskelutilanteisiin liittyvät keskeiset ongelmat. Selvityksessä todettaisiin myös oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio siitä, millaisia pedagogisia ja oppilashuollollisia järjestelyjä tarvitaan oppilaan oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Pedagogiset järjestelyt voivat sisältää esimerkiksi oppimisympäristöön, opetus- ja ohjaushenkilöstöön, opetus- ja opiskelumenetelmiin, materiaaleihin ja välineisiin liittyviä tekijöitä. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita arvioita, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys.

Ehdotetun neljännen momentin mukaan jos oppilaan vamman, sairauden, kehityksen viivästyvän tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan synn perusteella on selvää, että oppilas tarvitsee erityistä tukea jo esiopetuksen tai perusopetuksen alkaessa, tulee erityisen tuen päätös tehdä jo ennen esi- ja perusopetuksen alkamista. Päätös tulee tarvittaessa tehdä koko esi- ja perusopetuksen ajaksi. Näissä tilanteissa ei ole tarkoituksenmukaista edellyttää tehostetun tuen vaihetta ennen päätöksen tekemistä erityisestä tuesta. Tämä vastaa nykyisin voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Viidennessä momentissa säädettäisiin niistä tilanteista, joissa oppilas on muun kuin kunnan järjestämässä opetuksessa, eikä kyseinen opetuksen järjestäjä tarjoa erityistä tukea. Tällöin oppilaalle tehtävästä päätöksestä erityisen tuen antamisesta vastaisi oppilaan asuinkunta. Esityksen tekisi opetuksen järjestäjä. Säännös vastaa asiallisesti nykyisin voimassa olevan pykälän neljättä momenttia.

Oppilasryhmien kokoa koskevaan asetuksenantovaltuutukseen tehtäisiin ehdotettujen käsittemuutosten edellyttämät muutokset. Valtuutuksen sisältö ja asetuksen säännös säilyisivät nykyisellään.

17 a §. *Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.* Erityistä tukea koskevan päätöksen saaneelle oppilaalle tulisi tehdä henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, joka muodostaisi oppilaan yksilöllisen oppimisprosessin kokonaissuunnitelman. Suunnitelmasta ilmenisi oppilaan erityisen tuen päätöksen mukainen erityisopetuksen ja muun erityisen tuen antaminen. Nykyisin opetuksen järjestäjällä on velvollisuus tehdä vastaava suunnitelma erityisopetuspäätöksen saaneille oppilaille. Nykyisestä poiketen suunnitelma ei olisi hallintopäätös, vaan erityisen tuen päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa ohjaava pedagoginen asiakirja. Oppilaan oikeusturvan ja opetuksen järjestämisen kannalta merkittävät asiat päätettäisiin erityistä tukea koskevassa päätöksessä. Tämän tarkoituksena on keventää erityisen tuen järjestämistä koskevaa hallintomenettelyä siten, että nykyisen kahden eri päätöksen sijasta tehtäisiin yksi päätös. Koska henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma ei olisi enää päätös, siitä ei olisi muutoksenhakuoikeutta.

30 §. *Oikeus saada opetusta.* Mahdollisimman varhaisen ja riittävän tuen saamiseksi 30 §:än 1 momenttia muutetaan siten, että siihen lisätään nykyisten opetusta ja oppilaanohjausta koskevien oikeuksien lisäksi oppilaan oikeus saada tukea ja ohjausta oppimiseensa ja kasvuunsa. Näillä tarkoitettaisiin kaikkea perusopetuslain mukaan oppilaalle jo annettavia tuen muotoja.

31 a §. *Oppilashuolto.* Oppilashuoltoon kuuluu säännöksen 2 momentin mukaan opetustoimen oppilashuollon lisäksi kansanterveyslaissa (66/1972) säädetty kouluterveydenhuolto ja lastensuojelulain (683/1983) mukainen kasvatuksen tukeminen. Opetuksen järjestäjät ovat yleensä muodostaneet eri hallinnonalojen yhteistyötä varten oppilashuoltoryhmiä. Oppilashuollon tehtävien järjestämisestä ei ole laissa säädetty, joten oppilashuollon eri ammattihenkilöiden yhteistyö voidaan järjestää myös muulla tavalla kuin oppilashuoltoryhmässä. Ryhmien kokoonpano vaihtelee opetuksen järjestäjittäin ja niihin saattaa kuulua edellä mainittujen tahojen lisäksi edustajia muiltakin tahoilta.

Pykälän 2 momentissa oleva viittaus lastensuojelulaissa tarkoitettuun kasvatuksen tukemiseen koskee vuonna 1983 annettua lastensuojelulakia, joka kumottiin vuonna 2008 voimaantulleella lastensuojelullailla. Uuden lastensuojelulain 94 §:n mukaan uusi laki tulee sovellettavaksi aikaisemman lastensuojelulain sijaan silloin, kun muussa laissa on viitattu aikaisempaan lastensuojelulakiin. Uudessa lastensuojelulaissa oppilashuoltoa koskevat säännökset pääpiirteissään samat kuin aikaisemmassa lastensuojelulaissa, mutta ne on jäsennetty uudelleen. Vanhassa laissa kasvatuksen tukemista koskevaan pykälään sisältyi oppilaiden tukeminen ja mahdollisuus koulupsykologin ja koulukuraattorin virkojen perustamiseen. Uudessa lastensuojelulaissa kasvatuksen tukemisesta säädetään 8 §:ssä, jossa säädetään eri hallinnonalojen velvollisuudesta huolehtia siitä, että palveluilla tuetaan huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa ja saadaan selville erityisen tuen tarve. Oppilaiden koulunkäynnin tukemisesta sekä koulupsykologi- ja koulukuraattoripalveluista säädetään erikseen 9 §:ssä. Säännöksen perustelujen (HE 252/2006 vp) mukaan pykälä vastaa asiallisesti aikaisemman lastensuojelulain 7 §:n 2 momenttia koulunkäynnin tukemisesta. Vaikka perusopetuslain 31 a §:n 2 momentissa viitataan lastensuojelulain (683/1983) mukaiseen kasvatuksen tukemiseen, uuden lastensuojelulain esityöt ja 94 § huomioon ottaen viittauksen perusteella sovelletaan lastensuojelulain koulunkäynnin tukea koskevaa 9 §:ää. Selkeyden vuoksi perusopetuslain 31 a §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vanhaan lastensuojelulakiin viittaamisen sijasta viitattaisiin vuonna 2008 voimaan tulleen lastensuojelulain 9 §:ään.

Oppilashuoltoa koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin säännökset yksittäisen oppilaan asioiden käsittelemisestä oppilashuoltotyössä. Pykälän uusi kolmas momentti koskisi oppilashuoltotyötä riippumatta esimerkiksi siitä, järjestetäänkö oppilashuolto oppilashuoltoryhmässä tai muulla tavoin. Säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyyn voivat osallistua vain ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat henkilöt, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Oppilashuoltoryhmän tai vastaavan tulisi järjestää yksittäistä oppilasta koskevien asioiden käsittely siten, että asioiden käsittelyyn voivat osallistua vain sellaiset henkilöt, joilla on siihen oikeus. Oikeus perustuisi lakiin tai oppilaan huoltajan kirjalliseen suostumukseen.

Oppilaan henkilötietojen käsittelystä moniammatillisessa oppilashuoltotyössä ei ole säädetty, mikä on käytännössä aiheuttanut epäselvyyttä tietojen käsittelemisestä ja säilyttämisestä. Ehdotetun uuden neljännen momentin tarkoituksena on selvittää henkilötietojen käsittelyä oppilashuoltotyössä. Lisäksi sovellettavaksi tulevat myös yleiset henkilötietojen käsittelyä ja tietojen julkisuutta ja salassapitoa koskevat säännökset, lähinnä henkilötietolaki (523/1999), perusopetuslain 40 ja 41 §:t sekä laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999).

40 §. *Salassapito*. Pykälän ensimmäisessä momentissa säädetty kielto ilmaista luvottomasti sivulliselle tietoja, joita on saatu koulutukseen liittyviä tehtäviä hoidettaessa, ehdotetaan muutettavaksi siten, että kielto koskisi perusopetuslain mukaisia tehtäviä hoidettaessa saatuja tietoja. Tarkoituksena on, että myös esimerkiksi oppilashuoltoa koskevat asiat, joiden kuuluminen koulutukseen liittyviin tehtäviin on ollut epäselvää, kuuluisivat säännöksen soveltamisalaan. Siten kaikki säännöksessä tarkoitettut henkilökohtaisia oloja ja taloudellista asemaa koskevat tiedot, jotka on saatu perusopetuslain mukaisia tehtäviä hoidettaessa, olisivat salassa pidettäviä tietoja.

Henkilön oikeus osallistua oppilaan oppilashuoltotyöhön arvioitaisiin jatkossa 31 a §:n ehdotetun 3 momentin perusteella. Pykälän toisessa momentissa ehdotetaan säädettäväksi oppilaan oppilashuoltotyöhön osallistuvan henkilön oikeudesta saada oppilasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta. Tietojensaanti perustuisi oppilaan huoltajan kirjalliseen ja yksilöityyn suostumukseen. Oppilaan oppilashuoltotyöhön osallistuvat voisivat siten huoltajan suostumuksen perusteella antaa toisilleen oppilashuoltotyön edellyttämiä, opetuksen järjestämiseksi välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja. Huoltajan kirjallisella suostumuksella oppilaan opetuksen järjestämiseksi tarvittavia tietoja voitaisiin pyytää myös muilta tahoilta. Tällöin edellytyksenä on, että tietojen pyytämisessä toimitaan yhteisymmärryksessä huoltajan kanssa.

Kolmannessa momentissa ehdotetaan säädettäväksi salassa pidettävien tietojen saamisesta silloin, kun edellä kaksi momentissa tarkoitettua suostumusta tietojen luovuttamiseen ei saada. Oikeus tietojen saamiseen perustuisi nykyistä 2 momenttia vastaavasti siihen, että tiedot ovat oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot arvioitaisiin kussakin yksittäistapauksessa erikseen. Arvioitaessa esimerkiksi opettajan oikeutta saada oppilaan terveydentilaa koskevia tietoja kouluterveydenhuollosta kyseisen säännöksen nojalla, on arvioitava, onko kyseisillä tiedoilla merkitystä oppilaan opetuksen järjestämisessä. Esimerkiksi jos oppilaalla on sairaus, joka opettajan tulee ottaa huomioon opetustilanteissa, kyse on säännöksessä tarkoitettusta tiedosta, joka on opettajan välttämätöntä tietää, jotta hän voi järjestää opetustilanteet siten, että oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuus ei vaarannu.

Neljännessä momentissa ehdotetaan säädettäväksi salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta silloin, kun oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen. Asia on ollut käytännön työssä epäselvä, koska voimassa olevassa lainsäädännössä asiasta ei säädetä nimenomaisesti. Ehdotetun mukaisesti opetuksen järjestäjällä olisi velvollisuus siirtää oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot lapsen tai nuoren tulevalle oppilaitokselle. Tietoja annettaisiin säännöksen mukaisesti vain niissä tilanteissa, joissa opetuksen järjestäjä katsoo tietojen antamisen olevan ehdottoman tärkeää opetuksen asianmukaisen jatkumisen kannalta. Muuttotilanteita koskevasta menettelystä tai kuntien välisestä yhteistyöstä ei ole erikseen säädetty voimassa olevassa perusopetuslaissa. Muuton yhteydessä tieto oppilaan tarvitsemasta tuesta koulunkäyntiin liittyen ei aina välity uuteen kouluun, jolloin muutto aiheuttaa katkoksia oppilaan tuen tarpeen selvittelyyn tai saamaan tukeen. Jos tarvittavien tukitoimien kartoitus alkaa aivan alusta, se viivästyttää tarpeettomasti oppilaan tarvitsemia tukitoimia. Käytännössä opetuksen järjestäjän tulisi toimittaa uuden asuinkunnan opetuksesta vastaavalle viranomaiselle tai sen alaiselle asianomaiselle opetuksen järjestäjälle ne asiakirjat, jotka ovat opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä. Vastuu tarvittavan tuen ja opetuksen asianmukaisesta järjestämisestä olisi uudella asuinkunnalla

41 §. *Tietojensaantioikeus.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan opetuksen järjestäjällä olisi salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada tietoja sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä. Oikeus tietojen saamiseen olisi vain, jos tiedot ovat välttämättömiä oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta. Tiedot saataisiin maksutta.

Sosiaalihuollon asiakaslain 17 §:n mukaan sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja voi tälläkin hetkellä antaa ilman asianomaisen suostumusta tai jopa vastoin asianomaisen kieltoa koulutuksen tarpeen selvittämiseksi tai järjestämiseksi välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja. Tietojen antamisen tulee lisäksi olla tarpeen esimerkiksi lapsen edun vuoksi. Potilaslain 13 § kieltää lähtökohtaisesti potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen antamisen ilman potilaan kirjallista suostumusta. Pykälän 3 momentin mukaan tiedot saadaan kuitenkin antaa, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty.

Ehdotettu uusi momentti selkeyttäisi nykyistä tilannetta ja loisi opetuksen järjestäjälle laissa nimenomaisesti säädetyn oikeuden tietojen saamiseen tietyissä tilanteissa. Tiedonantovelvoite koskisi kaikkia sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottajia riippumatta siitä, onko palveluntuottaja yksityinen tai julkinen yhteisö tai ammatinharjoittaja. Ehdotettu säännös vastaisi tältä osin sosiaalihuollon asiakaslain 20 §:n 1 momentin sanamuotoa niistä tahoista, jotka ovat velvollisia antamaan salassa pidettäviä tietoja sosiaalihuollon viranomaiselle.

Tiedonantoon velvoitettujen piirin laajentaminen viranomaisten ulkopuolelle on välttämätöntä niiden ongelmien estämiseksi, joita esiintyy tilanteissa joissa lapsi on saanut hoitoa yksityisellä sektorilla. Tällöin mahdollisuudet selvittää opetuksen järjestämiseksi tarpeellisia tietoja vanhempien vastustaessa ovat usein olleet erittäin rajoitetut. Pyydettyjen salassa pidettävien tietojen tarpeellisuutta opetuksen järjestämisen kannalta tulee arvioida jokaisessa yksittäisessä tapauksessa erikseen.

42 §. *Muutoksenhaku.* Muutoksenhakua koskevaan säännökseen ehdotetaan teknistä muutosta erityistä tukea koskevan säännöksen muutosehdotuksen vuoksi.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Perusopetusasetus (852/1998) ja valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001)

Perusopetusasetukseen tehdään esityksen vaatimat muutokset. Asetuksen 2 §:n 2 momenttia muutetaan terminologian osalta siten, että erityisopetukseen otettujen oppilaiden sijasta säädetään oppilaista, joille on tehty päätös erityisestä tuesta. Asetuksen 2 §:n ryhmäkokoja koskeviin säännöksiin tehdään lisäksi samassa yhteydessä nykykäytäntöjä tarkentavia muutoksia

Asetusta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta muutetaan 9 §:n osalta esitystä vastaavaksi .

Opetussuunnitelman perusteet

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet uudistetaan esityksen vaatimalla tavalla. Muutokset valmistellaan siten, että uudistetut perusteet ovat opetuksen järjestäjien ja koulujen käytössä syyslukukauden 2009 alussa. Paikallisten opetussuunnitelmien tarkistukset tehdään lukuvuoden 2009-2010 aikana ja uusien normien mukaiseen toimintaan siirrytään lukuvuoden 2010-2011 alusta. Opetushallitus tukee paikallista opetussuunnitelmatyötä koulutuksella ja vahvalla informaatio-ohjauksella.

3 Voimaantulo

Esityksessä ehdotetut perusopetuslain ja opetussuunnitelman muutokset on tarkoitettu tulemaan kunnissa ja kouluissa voimaan syyslukukauden alussa 2010. Henkilötietojen käsittelyä, salassapitoa ja luovuttamista koskeviin säännösten osalta muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan syyslukukauden 2009 alussa.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ehdotetulla lailla muutettaisiin perusopetuslain säännöksiä oppilaan tukemisesta siten, että oppilas saisi tarvitsemansa tuen heti sen tarpeen ilmetessä. Oppilaalle ei pääsääntöisesti voitaisi tehdä erityistä tukea ja erityisopetusta koskevaa päätöstä ennen kuin hänelle on annettu tehostettua oppimisen ja kasvun tukea. Erityistä tukea saavan oppilaan opetus olisi järjestettävä hänen lähikoulussaan ja hänelle luontaisesti määräytyvässä opetusryhmässä. Vain, jos oppilaan opetusta ei voida edellä mainitulla tavalla järjestää, opetus järjestettäisiin oman tai jonkin muun koulun erityisryhmässä tai erityiskoulussa. Ehdotuksen mukaan laissa ei enää säädettäisi erityisopetukseen ottamisesta ja siirtämisestä, minkä tarkoituksena on, että oppilaita ei eroteltaisi erityisoppilaisiin ja yleisopetuksen oppilaisiin.

Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan näkökulmasta ehdotettu muutos parantaisi hänen yhdenvertaisuuttaan. Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Perustuslain 6 §:n 3 momentin mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä.

Esityksen oppilashuollon henkilötietojen käsittelyä, salassa pidettäviä tietoja ja salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevien ehdotusten tarkoituksena on selkeyttää tietojen käsittelyn ja luovuttamisen edellytyksiä oppilaan ja hänen huoltajiensa yksityisyyden suojan edellyttämällä tavalla. Esityksen mukaan yksittäisen oppilaan asioita saisi oppilashuollossa käsitellä ilman

huoltajan suostumusta vain ne oppilashuollon ammattihenkilöt, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely kuuluu. Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös asioiden kirjaamisesta oppilashuollossa. Perusopetuslain 40 §:ssä säädettyjä salassapidon perusteita ei muutettaisi, vaan säädettäisiin salassa pidettävien tietojen luovuttamisen edellytyksistä nykyistä tarkemmin.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on suojattu. Säännöksen mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen käsittelystä säädetään henkilötietolaissa, joka yleislakina tulee sovellettavaksi myös oppilashuollossa.

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettu laki ei loukkaa perustuslaissa säädettyjä perusoikeuksia ja se voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki perusopetuslain muuttamisesta

Perusopetuslaki

4 luku Opetus

16 § Tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopestusta.

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa.

16 a § Tehostettu tuki

(uusi)

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, tulee antaa tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettu tuki sisältää oppilaalle annettavia, erityisesti 16, 31 ja 31 a §:ssä säädettyjä tukimuotoja sekä tarvittavia pedagogisia järjestelyjä. Tehostetun tuen ja oppimissuunnitelman sisällöstä määrätään opetussuunnitelman perusteissa.

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen tulee käsitellä opettajien pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti 31 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa oppilashuoltotyössä.

Oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden edellyttämällä tavalla.

17 § Erityinen tuki

Kun oppilaalle annettu tehostettu tuki ei riitä, oppilaalle tulee antaa erityistä tukea. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta tämän lain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus järjestetään oppilaan edun mukaisesti ensisijaisesti muun opetuksen yhteydessä. Tässä momentissa tarkoitetun oppilaan opetuksessa voidaan poiketa 11 §:stä sen mukaan kuin 14 §:n nojalla säädetään tai määrätään.

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan opetuksen järjestämispaikka, pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut 31 §:ssä tarkoitetut palvelut sekä tarvittaessa 1 momentissa tarkoitettu oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen.

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän tulee kuulla oppilaan huoltajaa sekä hankkia oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä ja moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta sekä tehdä näiden perusteella arvio erityisen tuen tarpeesta (*pedagoginen selvitys*). Pedagogista selvitystä tulee tarvittaessa täydentää psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä.

Erityisen tuen päätös tulee tehdä ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostettua tukea, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Edellä tarkoitettussa tilanteessa erityisen tuen päätös voidaan tehdä koko perusopetuksen ajaksi.

Jos muu opetuksen järjestäjä kuin kunta ei järjestä 1 momentissa tarkoitettua tukea, päätöksen oppilaalle järjestettävästä erityisestä tuesta tekee opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta.

Erityisen tuen päätöksen saaneiden oppilaiden opetusryhmien muodostamisesta säädetään asetuksella.

17 a § Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

(uusi)

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityisen tuen päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Suunnitelma tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. Suunnitelman tarkemmasta sisällöstä määrätään opetussuunnitelman perusteissa.

30 § Oikeus saada opetusta

Opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

31 a § Oppilashuolto

(uusi 3 ja 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyisi viidenneksi momentiksi)

Silloin, kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua vain ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat henkilöt, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Oppilashuoltotyötä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Oppilaan huoltajan kirjallisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja.

Yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa käsiteltäessä oppilashuoltotyössä tulee kirjata asian viireillepanija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet sekä mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä.

40 § Henkilötietojen salassapito, luovuttaminen ja käsittely

Opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, 37 §:ssä tarkoitetut henkilöt, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit ja opetusharjoittelua suorittavat eivät saa luvattomasti sivullisille ilmaista, mitä he ovat tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää oppilaiden tai tässä laissa tarkoitetun henkilöstön taikka heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta.

Oppilaan oppilashuoltotyöhön osallistuvalla on oikeus saada oppilasta ja hänen perhettään koskevia opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja oppilaan huoltajan kirjallisen suostumuksen mukaisesti. Oppilaan oppilashuoltotyöhön osallistuva voi oppilaan huoltajan nimenomaisella kirjallisella suostumuksella pyytää opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja myös muilta tahoilta.

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momenteissa tai salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään, saavat 1 momentissa tarkoitetut henkilöt, kouluterveydenhuollon edustaja, koulukuraattori ja koulupsykologi antaa toisilleen sekä oppilaan tämän lain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän tämän lain mukaisesti järjestämään opetukseen tai toimintaan, opetuksen järjestäjän on viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle.

41 § Tietojensaantioikeus

(uusi 4 momentti)

Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

42 § Muutoksenhaku

(muutettu 2 momentin 2 kohtaa)

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

2) 17 §:ssä tarkoitetun erityisopetuksen järjestämistä

Tämä laki tulee voimaan xx päivänä xx kuuta 20xx.

Opetushallituksen tulee uudistaa opetussuunnitelman perusteet tämän lain mukaisiksi siten, että opetuksen järjestäjä voi ottaa ne käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2010.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

LIITTEET

Rinnakkaistekstit

Asetusluonnokset